

PLA ESPECIAL URBANÍSTIC DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI I CATÀLEG DE BÉNS ARQUITECTÒNICS, ARQUEOLÒGICS I AMBIENTALS DE SABADELL (PEPS)

PE-131

C. CATÀLEG

1. Patrimoni arquitectònic (Volum 14/15)

14. ELEMENTS SINGULARS / ESPAIS I MOBILIARI URBÀ (S)

Béns Arquitectònics. Elements i conjunts arquitectònics (EA i CA)

14. ELEMENTS SINGULARS / ESPAIS I MOBILIARI URBÀ (S)

CODI	Nom
S.01.CA	Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)
S.02.EA	Safareigs de la Creu Alta
S.03.CA	Plaça de Granados + Fanal + Font (Conjunt)
S.04.CA	Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)
S.05.EA	Monument a Anselm Clavé
S.06.EA	Monument a Joan Sallarés i Pla
S.07.EA	Creu de Barberà
S.08.EA	Creu Alta
S.09.EA	Tanca de Can Puiggener
S.10.EA	Quiosc del parc del Taulí
S.11.EA	Coves de Sant Oleguer
S.12.EA	Font del Trinxeraire
S.13.EA	Font de la Granota
S.14.EA	Font del Càntir
S.15.CA	Passeig de la Revolució
S.16.CA	Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll.
S.17.CA	Fites de Terme

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

DADES BÀSIQUES

Adreça/es Carrer Font Nova, de la, 36
Carrer Paus, de les, s/n

Coordenades UTM x = 425841 ; y = 4600218

Codi INE 187

Plànol Nd1-17

Dades cadastrals	Número	Superfície	Sostre	N. plantes
6005042DG2060B	277	224	PB	

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del conjunt

Emplaçament

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 9.4

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Diversos
<i>Classificació</i>	Conjunts arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	V.14.AM Carrer de la Font Nova / V.32.AM Carrer de les Paus

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Safareigs
<i>Context</i>	El conjunt es troba a l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell conformant una cantonada entre els carrers de la Font Nova i de les Paus.
<i>Conjunt / Ambient</i>	Construcció d'una sola planta, obra de l'arquitecte Miquel Pascual Tintorer, bastida entre els anys 1892 i 1894, emmarcada en el període del Modernisme. L'edificació presenta façana al carrer de les Paus i al carrer de la Font Nova. Destaquen les façanes on s'utilitza el maó vist per formar les reculades que creen un ritme de façanes. Tot i que originàriament hi havia dues piques, en la darrera rehabilitació es va destinar una meitat a recuperar l'aparença de l'antic safareig i una altra meitat es destinà a gimnàs de l'escola Enric Casasses. Val a dir que la part destinada a safareig és una reconstrucció. Les façanes d'una sola planta segueixen un ritme clar i homogeni, marcat per pilastres que emmarquen les obertures arquitravades protegides per gelosies. Utilització del maó vist, jugant amb la seva disposició (vertical i horitzontal) combinada amb una franja de rajola ceràmica situada a l'ampit de les obertures. Actualment trobem una porta d'accés a cada carrer, essent l'entrada principal la del carrer de les Paus, on s'hi ha col·locat una reixa metàl·lica nova. Totes les façanes abans esmentades remarquen la verticalitat dels eixos. Es troben revestides amb maó vist, amb franges de rajola fetes amb la tècnica de trepa. Ritme de les façanes amb joc de disposicions del maó vist. Rajola de ceràmica de trepa amb un dibuix decoratiu que es va repetint. La coberta de quatre aigües desguassa cap a l'interior de l'edifici, és a dir, on hi ha la bassa acabada amb teules ceràmiques. Aquesta última està descoberta per aprofitar l'aigua de la pluja. L'estructura de la coberta està formada per llates de fusta sustentades per pilars metàl·lics ancorats a la pica. A nivell d'elements desapareguts cal fer esment de la caixa del rellotge que hi havia en un dels paraments del safareig.
<i>Ús actual</i>	Públic civil
<i>Ús original/altres</i>	Safareigs + Equipament municipal
<i>Estat conservació</i>	Bo; El conjunt donat que fou restaurat l'any 2010. Conserva una de les dues piques inicials, la teulada formant un impluvium i les rajoles decorades de la façana.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric

Conjunt referent en el context de la història de Sabadell per la seva representativitat en la lectura d'una època i un moment destacat en l'evolució de les dotacions i les infraestructures de gran importància al llarg dels s. XIX-XX a la ciutat.

☒ Valor urbanístic

Conjunt interessant per la contribució en la lectura de la formació, evolució i transformació de l'estructura urbana del Centre i l'Eixample a partir de les dotacions i els serveis, especialment, l'aigua, el llum i el gas.

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Conjunt d'especial interès el valor del qual resideix, principalment, en la seva estructura tipològica reflectida en les façanes i com a reflex de les tècniques constructives del moment, així com la presència d'elements decoratius i de reforç compositiu.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Conjunt referent en el context sociocultural i etnològic per les seves característiques representatives, especialment en la tradició i record en el procés de transformació evolutiva de les infraestructures de la ciutat.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Conjunt interessant per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge que el propi conjunt defineix de manera contundent.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

- Conjunt / Ambient*
- NP 2. CONSERVACIÓ**
Construcció original que conformaven els safareigs i la totalitat de les façanes que conformen el conjunt
- NP 1. INTEGRAL**
Font de fundició exterior
- NP 5. DOCUMENTAL**
El volum de la intervenció realitzada com a gimnàs de l'Escola Enric Casassas

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

- Tipus d'intervenció*
- Manteniment i/o Reparació; Restauració; Rehabilitació sense alterar els valors tipològics del bé; Consolidació; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé); Millora

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Conservació de volumetria, façanes i estructura tipològica original. Les actuacions de imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran al màxim en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

Façanes i cobertes:

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis. No es permet la modificació, ni la retirada de rajoles decoratives inventariades.

Estructura / interiors:

No es permet l'enderroc de cap de les estructures que són referents en els seus valors tipològics i que sigui referent dels seus valors patrimonials o que els pugui menystenir, excepte de les parts contràries al bé patrimonial.

En cas de reparació de l'estructura es garantirà la restitució de la imatge exterior característica.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- Informació històrica*
- A la dècada dels anys 20 es produeix un eixamplament del barri de la Salut, i els nous estadants demanen noves fonts per proveir-se d'aigua. Així doncs, l'1 de novembre de 1829, en Joaquim Mornau d'Amat dona a l'Ajuntament un tros de terra situat a l'indret dit de les Planes d'en Macià, amb les condicions de fer-hi un rentador públic i una font. El primer safareig de la Font Nova data de 1837, tot i que altres fonts el situen el 1833 i fou construït mitjançant els diners obtinguts per la venda de tres plomes (mesura) d'aigua als fabricants Pau Turull i Josep Sardà. Trenta anys més tard el consistori acordà aixecar un mur de nou pams per tal de tancar la pica, això es fa a causa de diferents queixes rebudes per concitadans que titllaven el pas per la zona com a immoral.

El projecte per tancar i cobrir el safareig es va iniciar l'any 1892 i les obres es varen dur a terme l'estiu de 1893.

A partir de 1962, l'Ajuntament va nomenar dos encarregats per a la neteja dels safareigs. Posteriorment, l'encarregat del safareig fou en Josep Juan i Muns, que va tenir la

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

concessió dels safareigs des de l'any 1908 fins a la dècada dels 50, amb l'arribada més o menys generalitzada de l'aigua corrent a les cases, entrant així en desús. El safareig era un servei públic, de manera que s'hi tenia lliure accés, tot i que la persona encarregada de la concessió oferia uns serveis alternatius que eren remunerats, com ara els serveis de bugada, la vigilància de cubells de la roba en remull, la venda d'aigua calenta, el sabó i el lleixiu que el mateix Josep Juan fabricava.

El safareig s'obria cada dia de la setmana, i el seu horari era de set del matí fins a la posta del sol. Cada pica tenia la seva funció unes eren per esbandir i altres per ensabonar, al mateix temps unes es destinaven a la roba de color mentre que l'altra estava destinada a la roba blanca. Quan hi havia una malaltia infecciosa era obligatori rentar la roba dels malalts en una pica a part per no propagar la infecció.

Bibliografia

De quan l'aigua no era cosa corrent. Arraona, vol.8. Autor: Juan-Muns, Núria i Moreno, Xavier.

Els safareigs del carrer de la Font Nova. Autor: Corominas, Montse i Pardellans, Salut.

AHS, Fons Municipal. Llicència d'obres.1/1837

AHS, Fons Municipal. Llicència d'obres.544/1916

Actuacions / altres

El 1997 els safareigs van ser rehabilitats. En les obres de rehabilitació, se'n va conservar la façana modernista, es va reconstruir i conservar un dels dos safareigs que hi havia i també es va restaurar la coberta, la qual aprofita l'aigua de pluja, que cau directament dins la pica. L'altra part de l'edifici es va habilitar com a equipament per a l'escola pública Enric Casassas. Actualment han perdut la funció original i s'hi fan visites guiades organitzades pel Museu d'Història de Sabadell, on s'explica la seva història, ús i funcionament, i tallers per a les escoles.

Observacions

La rajola decorativa a Sabadell. Núm. de fitxa 41. Ornamentació. Miquel Pascual i Tintorer (Sant Feliu de Llobregat, 1849 Barcelona, 1916) fou un arquitecte modernista català. Va contribuir a la modernització de Barcelona i, molt especialment, a la de Sabadell, ciutat que també vivia un moment de expansió i renovació urbanística. Era fill de Vicenç Pascual (Santa Coloma de Cervelló), mestre de cases, i de Josefa Tintorer Casas. Va contraure matrimoni al 7 d'abril de 1881 amb Concepción Soldevilla Boixader, filla de Dolores Boixader Subirana i Carlos Soldevilla i Pujol, qui va ser metge i cavaller de la reial ordre de Carles III. El matrimoni va tenir quatre fills: Alfredo, Alberto, Carlos i Lluís. Alfredo, advocat de professió, va ser vocal de la Lliga Regionalista de Gràcia entre l'any 1914 i 1918. Carlos, va continuar l'ofici del pare convertint-se en arquitecte i contractista d'obres. Va ser secretari de la Junta de Govern del Reial Cercle Artístic de Barcelona entre els anys 1926 i 1928. Va contraure matrimoni amb la Josefina Sacrest Dusol filla de la família d'industrials tèxtils Sacrest i les colònies industrials Dusol. Lluís es va dedicar a la enginyeria industrial i va fundar la Companyia Industrial y Comercial, S.A.

La família Pascual i Tintorer era molt aficionada al teatre, i acostumaven a fer representacions privades a la torreta on estiejaven al carrer de l'Escorial, juntament amb els seus nebots el dramaturg Carles Soldevilla i l'historiador Ferran Soldevilla. Miquel Pascual i Tintorer va ser soci resident de l'Ateneu Barcelonès inscrit en la secció de Belles Arts fins l'agost de 1883. Tres anys abans havia estat elegit revisor de comptes de l'Ateneu. En aquestes mateixes eleccions també van ser escollits: Francisco P. Carbonell (president); Josep Masriera i Manovens (vicepresident), fill de Josep Masriera Vidal família d'artistes molt influents en la societat catalana del segle XIX i XX; Salvador Amat folklorista i crític musical (secretari) i Joan Baptista Pons i Trabal arquitecte barceloní influenciat pel modernisme (vicesecretari); i Frederic Aymamí vocal de la junta directiva.

Miquel Pascual i Tintorer estudia a Barcelona a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi des de 1866 fins a 1870, posteriorment acabarà els seus estudis a la Reial Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid, on va obtenir el títol d'arquitecte l'any 1878.

Inicia la seva vida professional com arquitecte municipal a l'Ajuntament de Sabadell el 5 de febrer de 1879 i cessà del càrrec l'1 d'agost de 1895. Paral·lelament inicia la seva activitat com a arquitecte municipal de la Vila de Gràcia l'any 1880. El juny de 1897, quan

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

la Vila de Gràcia és agregada definitivament a la ciutat de Barcelona, Miguel Pascual i Tintorer és nomenat “Jefe de la sección de la oficina facultativa de Edificaciones y Ornato” de l'Ajuntament de Barcelona. Deu anys més tard, el febrer de 1907, serà anomenat “Jefe de la División 2ª de Urbanización y Obras”. L'octubre del mateix any serà ascendit a “Jefe de la Sección 1ª de Urbanización y Obras” del mateix ajuntament.

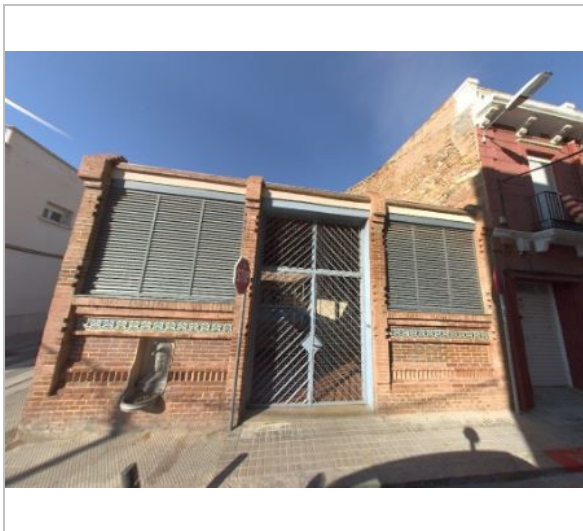
El 1887 rep una medalla d'or juntament amb l'enginyer-arquitecte García Faria pel projecte de les obres de clavegueram a la Vila de Gràcia.

Coincidint amb l'Exposició Universal a Barcelona el 1888, Miquel Pascual i Tintorer participa en el “Segundo Congreso nacional de arquitectos” celebrat a la ciutat de Barcelona.

Safareigs de la Font Nova + Font (Conjunt)

S.01.CA

ALTRES IMATGES

*Façana carrer de les Paus
Google*

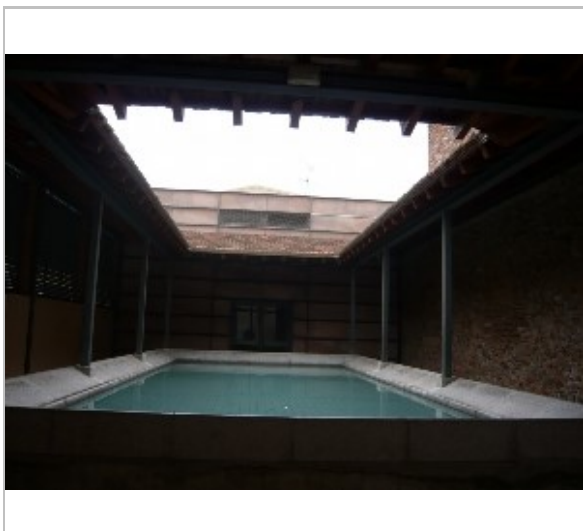
*Façana carrer de la Font Nova
Google*

*Font exterior
Equip redactor*

*Façanes restaurades
MB (17.1.2010)*

*Interior restaurat
MB (17.1.2010)*

*Façana
Antoni Carbonell (1986)*

Safareigs de la Creu Alta

S.02.EA

DADES BàSIQUES

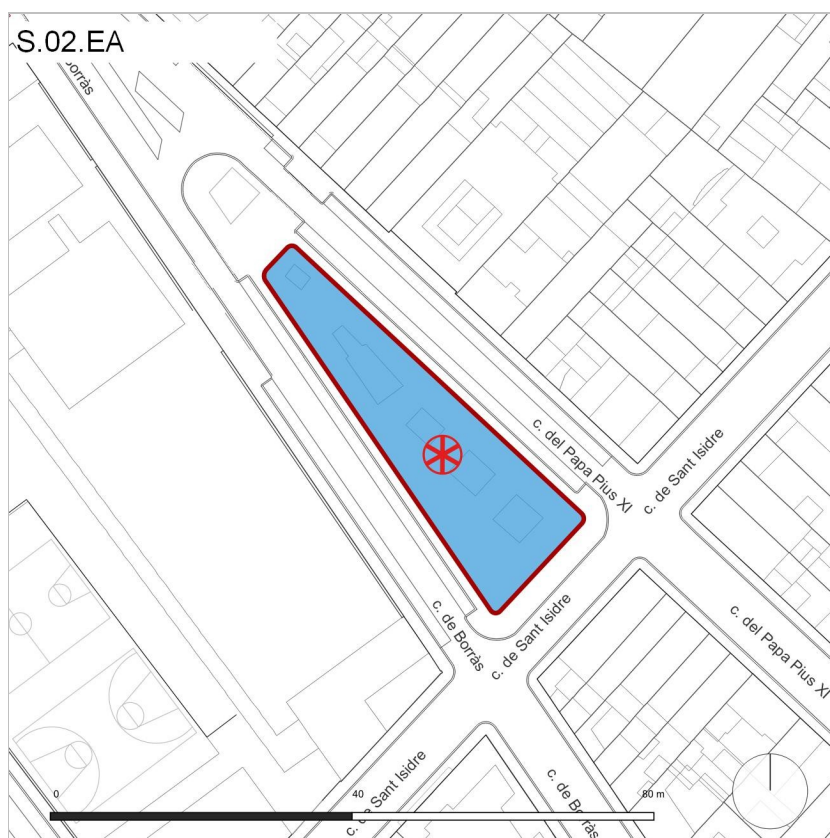
Adreça/es Carrer Papa Pius XI, del, s/n
Carrer Sant Isidre, de, s/n
Carrer Borràs, de, 136

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425043 ; y = 4600693

Identificació al plànol Nd1-17

Dades cadastrals	Número	Superfície	Sostre	N. plantes
	5109301DG2050B0001OD	632	520	PB

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

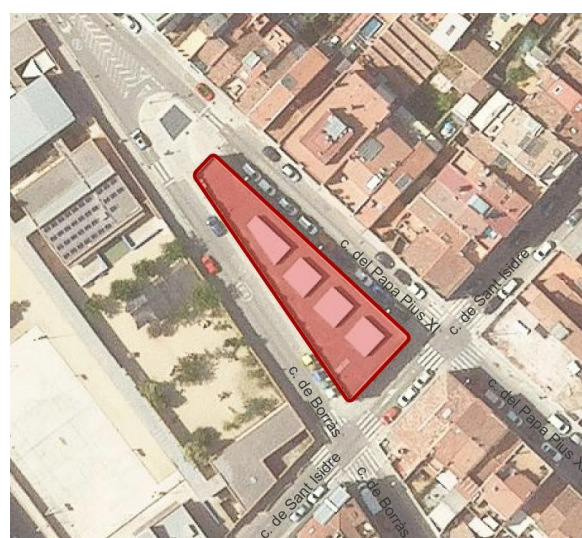
- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Safareigs de la Creu Alta

S.02.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 9.5

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	2. Conservació
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulares / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Safareigs
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1913
<i>Autor/promotor</i>	Renom i Costa, Josep
<i>Context</i>	L'element es troba al barri de la Creu Alta.
<i>Elements</i>	Edifici aïllat d'una sola planta, que ocupa la totalitat de l'illa formada pels carrers de Papa Pius XI, carrer de Sant Isidre i carrer de Borràs. Destaca la composició de les façanes, amb una decoració senzilla però de línies harmòniques. A l'interior actualment hi ha una biblioteca pública. Edifici aïllat, d'una sola planta, situat entre els carrers Borràs, Pius XI i Sant Isidre. Malgrat la senzillesa de l'obra i el deteriorament que va patir, conserva elements que mostren el tractament acurat amb què es va realitzar, especialment pel que fa a l'exterior. Les façanes tenen un basament amb recobriment de pedres irregulars. La part central conserva restes de l'arrebossat que cobria el maó i d'un senzill esgrafiats d'ones i espirals d'inspiració marina. Les formes del coronament són mixtilínies. Les obertures, molt modificades, són rectangulars.
<i>Ús actual</i>	Públic civil, biblioteca
<i>Ús original/altres</i>	Públic civil, safareig
<i>Estat conservació</i>	Bo; La seva rehabilitació es va iniciar l'any 2002. S'ha restaurat respectant i conservant els elements arquitectònics originals i afegint les comoditats i els serveis necessaris propis d'una biblioteca.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Es tracta d'una construcció característica d'aquest tipus d'equipaments del període anterior al subministrament públic d'aigua a la ciutat.
☒ Valor urbanístic	La seva formalització en forma triangular, determina una illa característica en l'exemple de la Creu Alta, amb una proa oberta al carrer de Pi i Margall.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Els valors venen acreditats a partir del projecte de l'arquitecte Josep Renom que aixeca una construcció útil en la seva finalitat i la complementa amb els elements referencials, decoratius i formals de finals del modernisme, donant pas al noucentisme.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Els safareigs són unes construccions representatives d'una etapa llarga en la utilització d'aquests equipaments a la ciutat i la resta de Catalunya. Representen una tradició en la forma de rentar, especialment, en la relació social que comportava.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	A nivell formal, la construcció és un element referent pel barri de la Creu Alta i la seva imatge exterior és reconeguda, especialment, arran de la restauració i de la obertura de la biblioteca com equipament públic.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Safareigs de la Creu Alta
------------------	---------------------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIÓNS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació (eliminació parts contràries al bé patrimonial) sense alterar els valors tipològics del bé;
----------------------------	--

Safareigs de la Creu Alta

S.02.EA

Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)

CRITERI D'INTERVENCIÓ

Conservar amb mètodes propis de la restauració adequada per tal de preservar la volumetria, les façanes i l'estructura tipològica original.

Façanes/Coberta

Posar en relleu la tipologia i la composició de les façanes, el ritme, la proporció i forma de les obertures i els tancaments, amb la totalitat dels elements ornamentals i decoratius originals d'estil noucentista que les configuren.

En el cas de les cobertes hauran de preservar la forma i tipologia característica del bé catalogat.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica La necessitat de la construcció d'un safareig al barri de la Creu Alta, va dur a l'Ajuntament a adquirir uns terrenys per subhasta l'any 1910, tot i que l'import d'aquests no es va poder fer efectiu fins el mes de maig de 1913; moment en el qual es va fer l'encàrrec a l'arquitecte municipal, que aleshores era en J. Renom i Costa, de bastir-hi uns safareigs públics.

Sembla ser, segons un primer projecte de Renom, que estava previst un habitatge de planta baixa i pis en un dels extrems de l'edifici, aquest però no es dugué a terme, molt possiblement perquè aquest element encaria el pressupost, i l'Ajuntament no podia costejar les despeses que això suposava.

L'any 1993 ja es trobava en procés de degradació. Durant la primera dècada dels 2000 es va rehabilitar i transformar en una biblioteca pública. La Biblioteca dels Safareigs va ser inaugurada el 26 de maig de 2006.

Bibliografia

CASAMARTINA, Josep: Josep Renom, arquitecte. Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach, 2000, p.66-67.

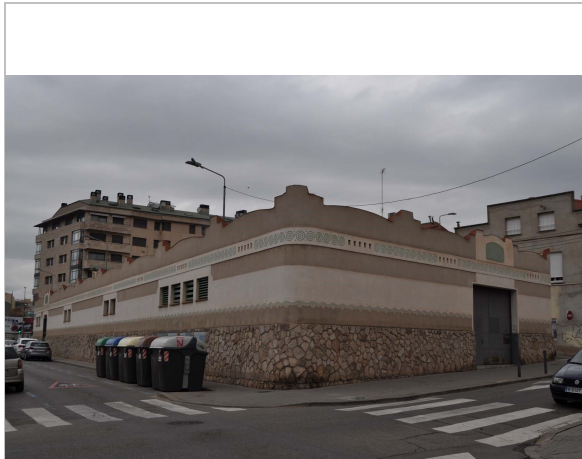
AHS, Fons Municipal. Llicència d'obres.1913/Exp:510.

AHS, Fons Municipal. Exp.General de foment.1913/Exp:510. (Municipal)

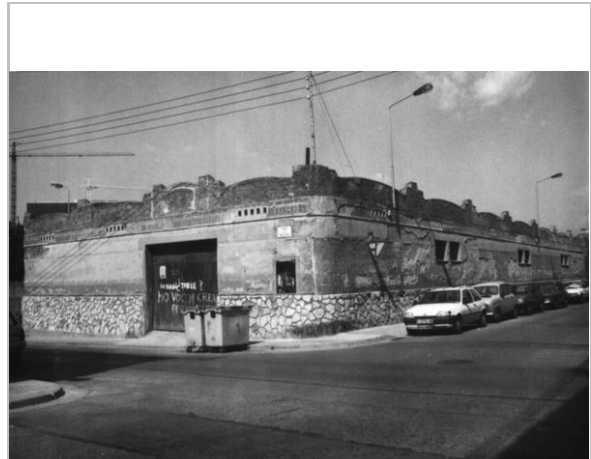
Safareigs de la Creu Alta

S.02.EA

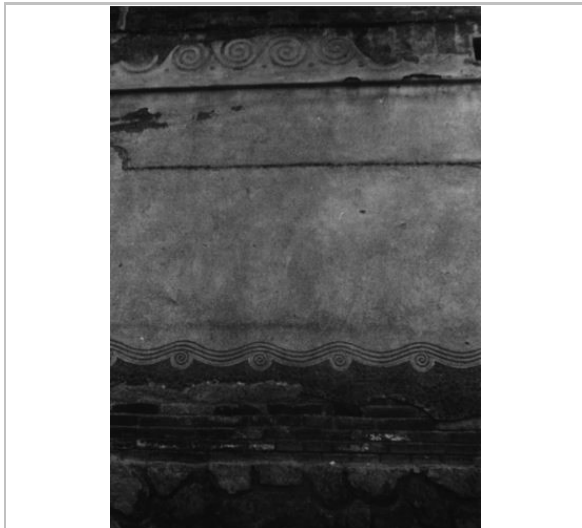
ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia històrica
M. Àngels Monte, 1993*

*Esgrafiats façana, 1993
M. Àngels Monte, 1993*

Plaça de Granados + Fanal + Font (Conjunt)

S.03.CA

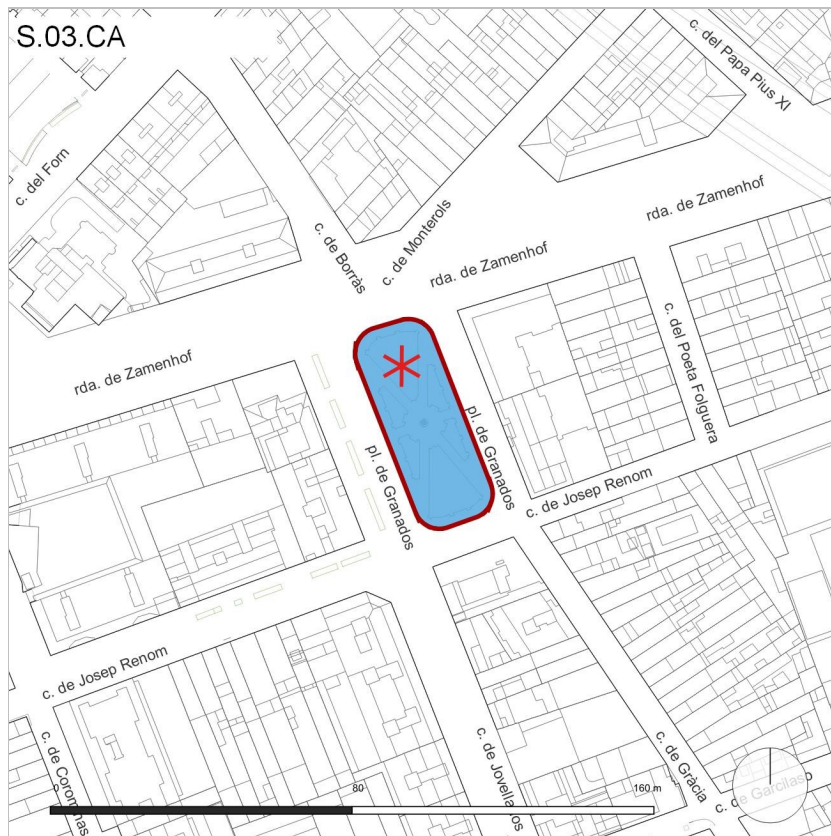
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Granados, de

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425270 ; y = 4600323

Plànol Nd1-17

Plànol normatiu

LLEENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ⊗ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Plaça de Granados + Fanal + Font (Conjunt)

S.03.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.3

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BPU
<i>Nivell prot.</i>	Diversos
<i>Classificació</i>	Conjunts arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	V.16.AM Carrer de Gràcia i Plaça Granados

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Espai públic + mobiliari urbà
<i>Context</i>	El conjunt de la plaça de Granados on se situa el fanal i la font es troba a l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell. Les coordenades UTM de l'element fanal i font són: X:425270,0 / Y:4600323,0.
<i>Conjunt / Ambient</i>	Plaça neoclàssica de composició geomètrica caracteritzada pels itineraris de vianants en estrella que delimiten els parterres. Al centre, en el punt de creuament dels itineraris, hi destaca una font de ferro colat, restaurada recentment. El projecte corre a càrrec de l'arquitecte Miquel Pascual i Tintorer i data de l'any 1886. Aquest cop segueix els canons neoclàssics. La jardineria original que, en forma de tires d'arbustos (xiprers retallats), delimitava els camins a l'alçada d'una persona ha estat suprimida.
<i>Ús actual</i>	Espai públic
<i>Ús original/altres</i>	Espai públic
<i>Estat conservació</i>	Bo; La font de ferro colat, situada al mig de la plaça, ha estat restaurada recentment.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	El projecte original data de l'any 1886 i és un dels primers espais públics dissenyats, com a tal, a la ciutat de Sabadell.
☒ Valor urbanístic	La plaça de Granados ha esdevingut com un espai vertebrador entre el Centre i l'Exemple de Sabadell a partir de la seva articulació amb la Ronda de Zamenhof.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	És important fer la notar la presència del fanal i la font pública de ferro colat com un element significatiu en la identificació de la plaça.
☒ Valor sociocultural i etnològic	La plaça està perfectament i estretament reconeguda pels ciutadans i veïns de Sabadell.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Els elements de vegetació i la seva disposició són referents des del punt de vista natural, ambiental i paisatgísticament.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Conjunt / Ambient</i>	NP 1. INTEGRAL - Fanal - Font - Plataners amb la seva disposició original NP 2. CONSERVACIÓ - Traçats definidors de la tipologia i la configuració original - Disposició dels parterres i els bancs NP 2. DOCUMENTAL Paviments i altres elements vegetals i arboris, així com la resta de mobiliari urbà no original
--------------------------	--

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIÓNS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació; Restauració
----------------------------	---

Plaça de Granados + Fanal + Font (Conjunt)

S.03.CA

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Conservar els elements de la infraestructura essencial, els de mobiliari urbà original i l'espai urbà que es configura en el conjunt de la plaça per la seva rellevància ambiental. Les actuacions es faran respectant els valors del conjunt catalogat.

A nivell d'intervencions concretes:

- No s'autoritza el desplaçament dels elements originals protegits, com el fanal i la font.
- No s'autoritza l'enderroc dels elements protegits esmentats anteriorment.
- No s'autoritza modificació de traçats superficials definitoris de la tipologia i la configuració original de la plaça i els seus jardins.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica Plaça projectada en el Pla de Reforma i Eixample de 1886, "Pla Pascual".

Observacions HISTORIAL TOPONÍMIC
Granados (30.6.1916), plaça de Granados (30.10.1985)

Plaça de Granados + Fanal + Font (Conjunt)

S.03.CA

ALTRES IMATGES

*Font restaurada
Equip redactor*

*Plaça nevada. Hivern 1985
Antoni Carbonell (13 de gener de 1985)*

Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)

S.04.CA

DADES BÀSIQUES

Adreça/es Passeig Cal Jepó, del

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 424737 ; y = 4600085

Plànol Nd1-17

Dades cadastrals

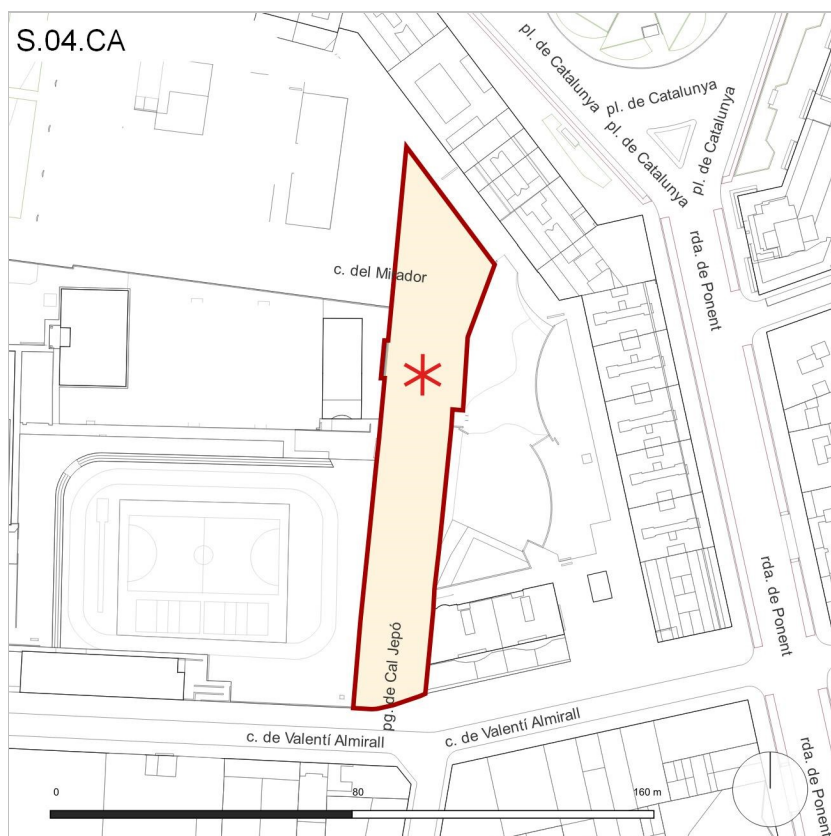
Número

Superfície

Sostre

N. plantes

4803608DG2040A0001IM

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ✱ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)

S.04.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Volumètrica / Parcial
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.6 (Pas) 10.7 (Por)

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BPU
<i>Nivell prot.</i>	Diversos
<i>Classificació</i>	Conjunts arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Vial i portalada d'accés a la fàbrica de Cal Jepó
<i>Context</i>	El conjunt del Passeig de Cal Jepó i la Portalada d'accés a l'antiga fàbrica de filats de cotó de Cal Jepó es troba a l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell, al costat de la Plaça Catalunya. Com a referència, les coordenades de la Portalada són: X:424729,2 / Y:4600072,4.
<i>Conjunt / Ambient</i>	El projecte, sota la influència del Modernisme industrial, és obra de l'enginyer industrial Francesc Izard i Bas i fou executat entre els anys 1909 i 1910. El Passeig presenta fileres d'arbres plataners a banda i banda, deixant un ampli corredor central i dos de laterals més estrets. Donava accés a la fàbrica tèxtil de Cal Jepó a través d'una interessant portalada modernista. De la fràbrica només resta la portalada d'accés, actualment formada per quatre pilars rectangulars de maó vist, que sustenten un arc central rebaixat i dos arcs laterals més baixos i iguals entre ells. La portalada està rematada formant un perfil triangular, amb el vèrtex superior a la part central que alhora conté un element vertical quadrat que sobresurt. Destaca els relleus aconseguits a través de diferents disposicions del maó vist. De la porta metàl·lica d'accés actualment solament en resta la part superior, situada a l'arc central.
<i>Ús actual</i>	Espai públic
<i>Estat conservació</i>	Bo; Passeig d'ombra molt acollidor en el període estival.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Record i testimoni de la fàbrica de filats de cotó construïda entre 1909 i 1910, pel solsonenc Josep Prat i Lagarriga, conegut per Jepó.
☒ Valor urbanístic	El passeig d'avui, amb les dues fileres de plàtans originals, és l'antic camí de la fàbrica, que es va enderrocar el 1973 per construir-hi l'Institut d'Ensenyament Secundari del Vallès.
☒ Valor sociocultural i etnològic	La indústria de Cal Jepó es va dotar de la maquinària més moderna, cosa que la convertí durant força anys en la indústria de cotó més important de la ciutat.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	La fàbrica, ja destruïda, era entre la Riereta i Hostafrancs i avui dia en resta tan sols part de la tanca que li confereix una imatge singular característica.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Conjunt / Ambient</i>	NP 1. INTEGRAL - Portalada de Cal Jepó - Les dues fileres de plataners que es disposen, a banda i banda del passeig NP 4. AMBIENTAL Totalitat del conjunt format per la Portalada i el Passeig. NP 2. DOCUMENTAL Resta d'elements, mobiliari urbà i paviments existents
--------------------------	--

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació;
----------------------------	---

Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)

S.04.CA

Restauració

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Sobre els elements de la infraestructura essencial, especialment sobre el conjunt de la portalada, l'arbrat i l'espai urbà que es configura en el conjunt del passeig, es proposen intervencions de conservació, per la seva rellevància ambiental i paisatgística.

A nivell d'intervencions concretes:

- No s'autoritza el desplaçament dels elements protegits, com la portalada de Cal Jepó.
- No s'autoritza l'enderroc dels elements protegits esmentats anteriorment.
- No s'autoritza modificació de traçats superficials definitoris de la tipologia i la configuració original del passeig i la disposició de la portalada.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica Fàbrica de filats de cotó Manufactures Carol, coneguda com a Cal Jepó, fou construïda entre 1909 i 1910, pel solsonenc Josep Prat i Lagarriga, conegut, precisament, per Jepó, diminutiu de Jep que acabà donant nom a la fàbrica. El projecte, de 1909, era de l'enginyer Francesc Izard i marcà una fita en l'arquitectura industrial en incorporar-hi la teulada en dents de serra, la primera feta a Sabadell. La indústria també es va dotar de la maquinària més moderna, cosa que la convertí durant força anys en la indústria de cotó més important de la ciutat. El passeig d'avui, amb les dues fileres de plàtans originals, és l'antic camí de la fàbrica, situada entre la Riereta i Hostafrancs, que es va enderrocar el 1973 per construir-hi l'Institut d'Ensenyament Secundari del Vallès. Ara només resta part de la tanca i la portalada d'accés.

Bibliografia

Passeig de Cal Jepó, Ajuntament de Sabadell

Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)

S.04.CA

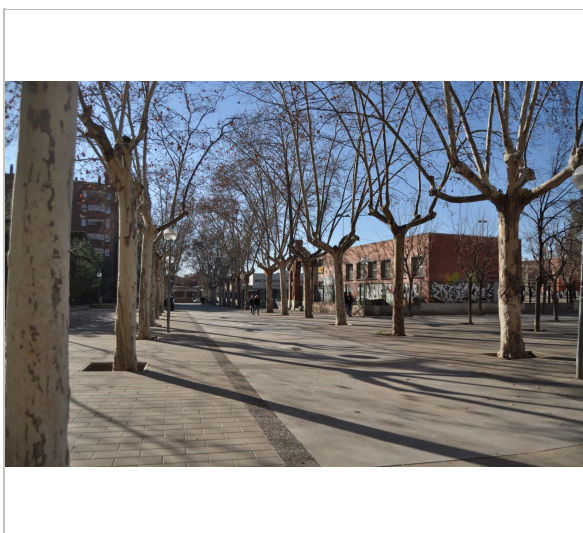
ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*El passeig des d'Arnau de Vilanova
Google*

*Portalada fàbrica Cal Jepó
Francesc Casañas i Riera, AHS*

*Vista aèria Fàbrica i Passeig
Francesc Casañas i Riera, AHS*

Passeig de Cal Jepó + Portalada de Cal Jepó (Conjunt)

S.04.CA

*Vista aèria Fàbrica i Passeig
Francesc Casañas i Riera, AHS*

*Vista de la Fàbrica
Francesc Casañas i Riera, AHS*

Monument a Anselm Clavé

S.05.EA

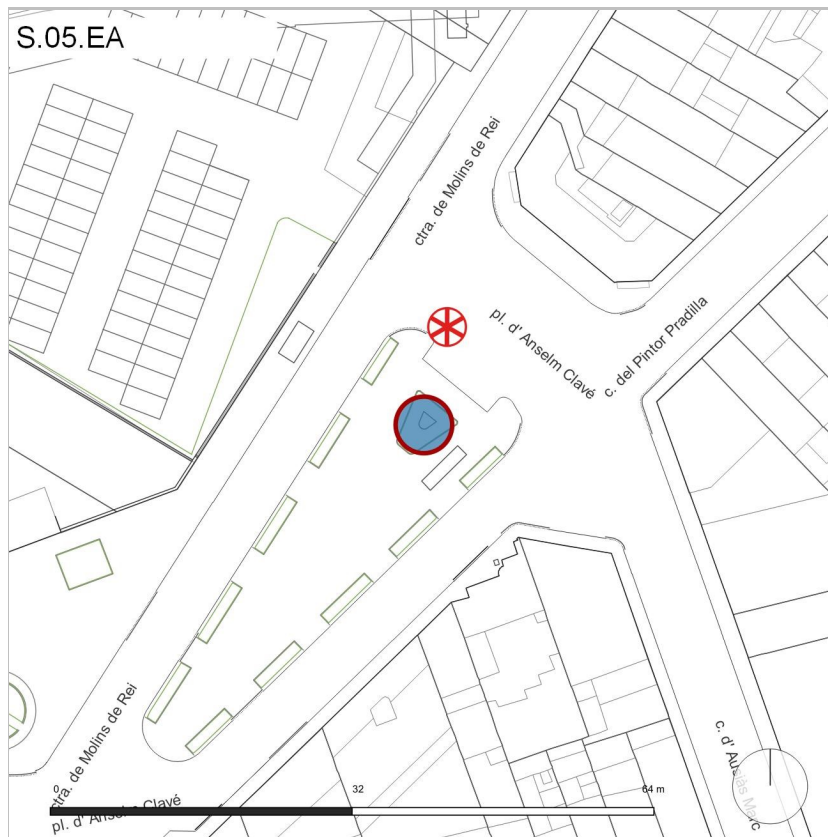
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Anselm Clavé, d', s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425075 ; y = 4599320

Identificació al plànol Nd1-22

Plànol normatiu

LLEENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

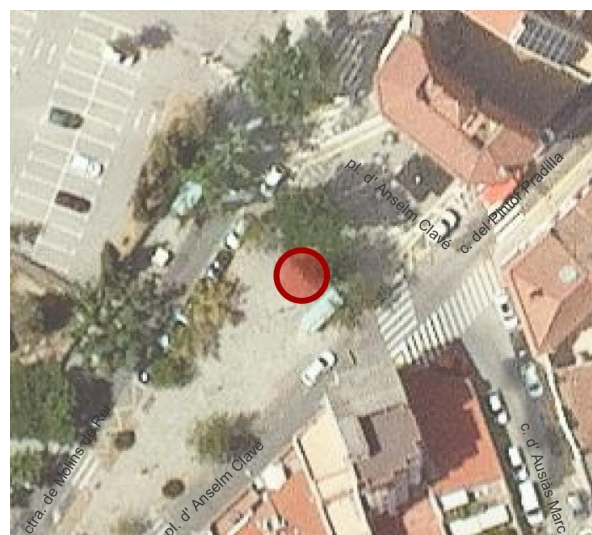
- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Monument a Anselm Clavé

S.05.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.8

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Monument en espai públic
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1947-1949
<i>Autor/promotor</i>	Josep Vila Juanicó, arquitecte; Camil Fàbregas Dalmau, escultor
<i>Context</i>	El monument es troba a la plaça d'Anselm Clavé, dins l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell, concretament a l'eixample de Gràcia.
<i>Elements</i>	Monument commemoratiu format per un basament de pedra, sobre del qual hi ha una estela amb un alt relleu representant un grup coral mixt (un orfeó català), un grup masculí amb indumentària popular catalana i una dona amb indumentària corresponent a la classe obrera amb un infant als braços que juga amb unes fulles de roure. Sobre l'estela, culminant la composició, hi ha l'escultura exempta d'una figura femenina asseguda amb fulles de llorer entre les mans, que amb la seva mirada ens condueix al relleu d'Anselm Clavé, situat sobre el vèrtex central de l'estela. El tipus d'escultura, amb unes figures molt corpòries, remet al noucentisme. A més, la figura femenina és molt clàssica de tipus mediterrani (cabell recollit, poc pit i amplis malucs).
<i>Ús actual</i>	Monument
<i>Ús original/altres</i>	Monument
<i>Estat conservació</i>	Bo
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Vandalisme

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Monument dedicat a Josep Anselm Clavé (1824-1916), músic barceloní que ideà els conjunts vocals o cors integrats per a grups de treballadors amb una idea al mateix temps artística i social.
☒ Valor urbanístic	Element referent en la conformació de la plaça d'Anselm Clavé. Pràcticament l'escultura conforma l'espai central de la plaça habilitant la circulació rodada perimetralment.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	L'escultura mostra la influència de Manolo Hugué, estructura massissa, de gust arcaic, que busca la intensitat expressiva però amb una voluntat d'estalviar recursos. El projecte de la plaça, on es troba el monument, és obra de l'arquitecte Vila Juanico.
☒ Valor sociocultural i etnològic	L'escultura i la plaça són plenament identificades en la memòria dels sabadellencs, especialment pels habitants del barri de Gràcia.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	La posició preeminent en l'illa triangular que conforma l'espai central de la plaça reforça la seva visualització, tot i la presència dels arbres que l'envolten a banda i banda.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Monument a Anselm Clavé
------------------	-------------------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o Reparació; Restauració; Desplaçament
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Monument a Anselm Clavé

S.05.EA

Les actuacions d'imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

Altrament, es permet el desplaçament del monument sempre que es formuli des d'una proposta raonada que haurà de passar els informes previs pertinents i el vist i plau de la Taula de Patrimoni.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica

L'arquitecte encarregat de projectar aquest monument fou en Vila Juanicó, posteriorment el realitzà l'escultor sabadellenc Camil Fàbregas Dalmau. Existeix un altre projecte d'en Camil Fàbregas al Museu d'Art de Sabadell.

Bibliografia

Inventari d'escultures públiques a la ciutat de Sabadell. Autor: Creus, Maia; Pedrosa, Jordi.

Observacions

Camil Fàbregas i Dalmau (Moià, 1906 - Sabadell, 2003) fou un escultor i pintor català. A partir de 1910, a l'edat de 4 anys, va viure a Sabadell. Va estudiar a l'Escola Industrial d'Arts i Oficis, a l'Escola de la Llotja de Barcelona (1925-28), a la Grande Chaumière i a l'École des Arts Appliqués de París, com també a Itàlia. A partir del 1945 es va fer amic de l'escultor Manolo Hugué, amb qui va col·laborar en les seves últimes obres. L'any 1959 va exposar a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell. Va fer diverses obres a Sabadell, tant a la via pública com per entitats i esglésies, i el 1971 li van organitzar una exposició antològica.

La Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell concentren una gran representació de la seva obra escultòrica i els projectes per a escultures monumentals. També conserven obra de Camil Fàbregas el Museu d'Història de Sabadell, el Museu Comarcal de Manresa i el Museu Thermalia de Caldes de Montbui.

Monument a Anselm Clavé

S.05.EA

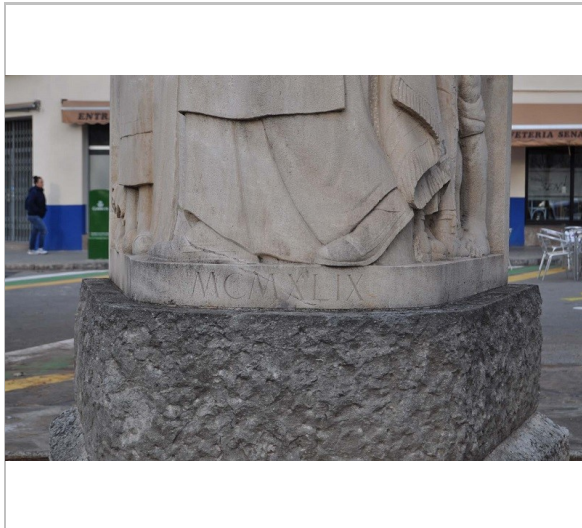
ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

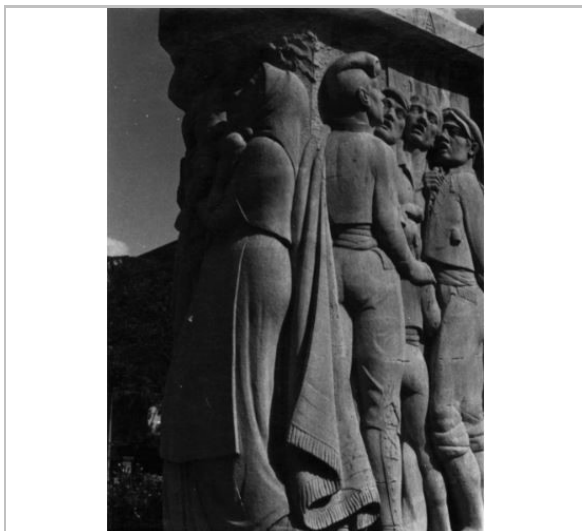
*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Detall
Equip redactor*

*Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982*

*Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982*

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

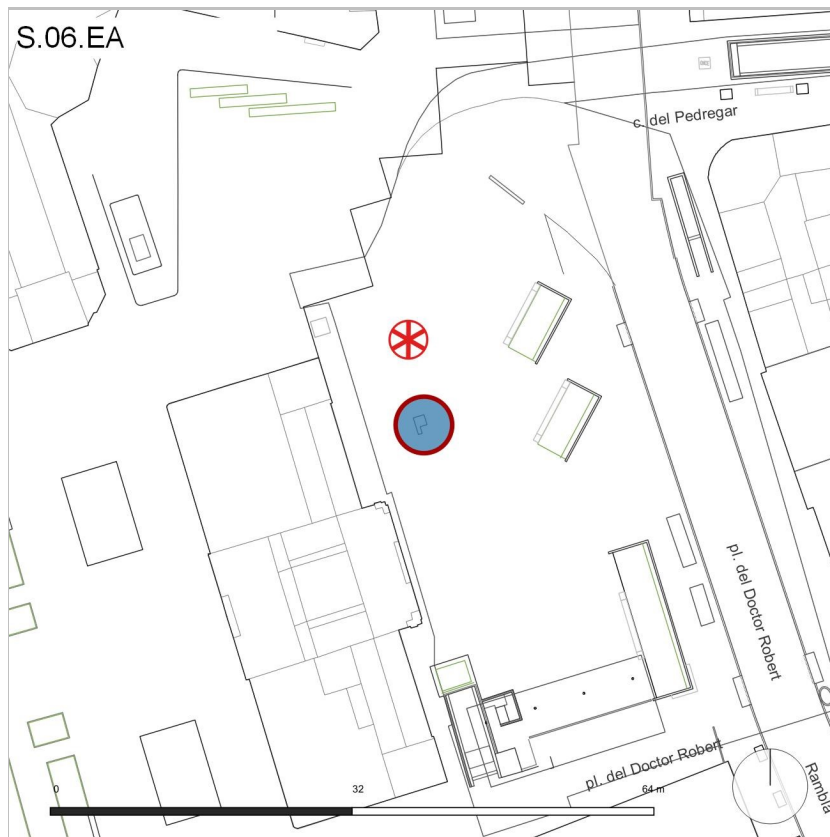
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Doctor Robert, del, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425660 ; y = 4599809

Identificació al plànol Nd1-22

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

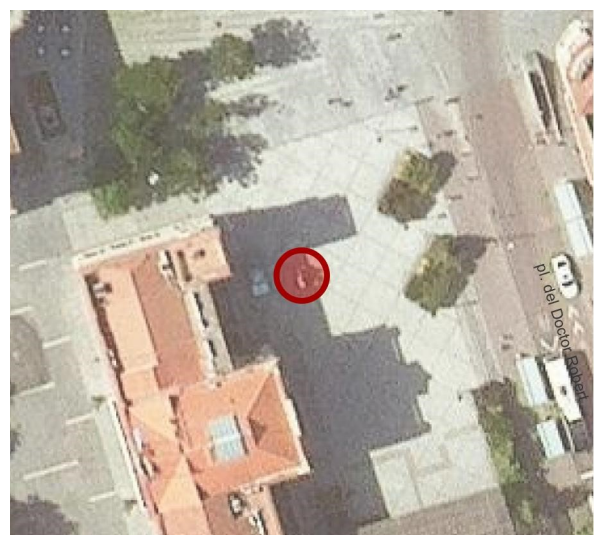
- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- * BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.40

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	V.09.AM Plaça del Doctor Robert

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Monument en espai públic
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1915-1917
<i>Autor/promotor</i>	Josep Clarà (escultor)
<i>Context</i>	El conjunt es troba a l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell, concretament al Centre, a la mateixa plaça del Doctor Robert.
<i>Elements</i>	Monument dedicat a Joan Sallarés i Pla, amb el lema "Geni del Treball". Està situat a la plaça del Dr. Robert, dins el casc antic de la ciutat. Va ésser inaugurat el febrer de l'any 1917.
<i>Ús actual</i>	Monument
<i>Ús original/altres</i>	Monument
<i>Estat conservació</i>	Bo; La claredat tipològica expressada en el disseny i la forma del monument fa preveure un estat correcte de l'estructura principal del mateix.
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Vandalisme

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Fou erigit l'any 1915 i inaugurat el 21 de febrer de 1917. Amb el lema "Geni del Treball" fou dedicat a Joan Sallarés i Pla, prohom sabadellenc, president del Gremi de Fabricants, defensor dels proteccionisme i d'un regionalisme moderat.
☒ Valor urbanístic	L'escultura és un element de referència en el conjunt de la plaça del Doctor Robert i es troba situada en front a la façana est de l'Ajuntament i lleugerament desplaçada de l'eix central.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	La base és de formes cubistes i té esculpit el cap de Joan Sallarés i Pla. Al damunt hi ha l'escultura realista d'un home executada ota els cànons del noucentisme.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Bé referent en el context sociocultural i etnològic de Sabadell per les característiques representatives i la dimensió social d'una escultura que determina la seva instal·lació en un moment destacat en l'evolució cultural i representativa de la ciutat.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Conjunt interessant (plaça del Doctor Robert i escultura) per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge urbà del centre de Sabadell.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Monument a Joan Sallarés i Pla
------------------	--------------------------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé); Desplaçament
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Les actuacions d'imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

A nivell de les intervencions, es permet el desplaçament argumentat i justificat del conjunt monumental, seguint la tramitació pertinent i passant preceptivament per la Taula de Patrimoni.

Entorn/Jardi

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element escultòric singular de gran valor patrimonial: arquitectònic (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixement de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa). En aquest sentit, no s'autoritza cap altra construcció adossada al conjunt del monument.

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica

Fou erigit l'any 1915 i inaugurat el 21 de febrer de 1917. Amb el lema "Geni del Treball" fou dedicat a Joan Sallarés i Pla, prohom sabadellenc, president del Gremi de Fabricants, defensor dels proteccionisme i d'un regionalisme moderat.

La inauguració de l'estàtua a l'empresari i polític conservador Joan Sallarés i Pla a la plaça del Dr. Robert, llavors anomenada placeta de l'Os, va estar envoltada per una forta polèmica i diverses vicissituds.

L'any 1916 els fabricants ressuscitaren el vell projecte de construir un monument a Joan Sallarés i Pla que, en el seu moment (1912), havia estat desestimat al no comptar amb el consens necessari. Per evitar picabaralles, es decidí que la iniciativa no fos impulsada pel Gremi de Fabricants sinó pel sindicat Centre de Dependents, proper a la patronal, i considerat groc pel sindicalisme de classe. Així doncs, s'inicià una col·lecta en la que l'ajuntament de Sabadell va aportar la important suma de 3.000 pessetes i s'encarregà dissenyar l'obra al prestigiós escultor noucentista Josep Clarà. Joan Sallarés i Pla, nascut a Sabadell el 13 de novembre de 1845 va morir el 20 de novembre de 1901. Avi matern de Joan Oliver, Pere Quart, va ser una de les figures més destacades de la burgesia local. El seu pare, Joan Sallarés i Marra (1811-1883), que havia treballat de tintorer a l'empresa de Joan Salt Busquets, va instal·lar-se pel seu compte el 1835 i el 1850 ja donava feina a més de 100 obrers. El seu fill amplià el negoci i va construir una fàbrica de vapor el 1886 dedicada a l'estam i la llaneria que el 1893 era la quarta empresa tèxtil de la ciutat. Des del molt jove s'interessà per la política. Fins a la Restauració Borbònica, com molts burgesos, recolzà la Revolució Gloriosa i fou regidor amb només 23 anys del primer Ajuntament provisional. Passades les velleïtats revolucionàries va ser un dels puntals de les forces conservadores de la ciutat. Sallarés i Pla fou president dos cops del Gremi de Fabricants i un dels fundadors del Banc Sabadell. L'any 1897 fou elegit president de la patronal catalana, Fomento del Trabajo Nacional. Des d'aquests càrrecs fou de uns més fermes abanderats del proteccionisme. En 1899 fou diputat a les Corts espanyoles pel Partido Conservador per Barcelona, després de patir una humiliant derrota a Sabadell enfront de Timoteo Bustillo.

A Sabadell, Sallarés i Pla s'havia distingit per la postura intransigent envers les reivindicacions obreres que va fer d'ell l'ideòleg i dirigent de la classe empresarial local. El 1883, després de la Vaga de les Set Setmanes, creà l'entitat benèfica patronal Sociedad de Invalidez y Fomento de la Industria on es discriminava als treballadors afiliats als sindicats de classe. Amb motiu de la vaga de 1890, que exigia una reducció de la jornada laboral que llavors era de 12 hores, va publicar l'opuscle "Las ocho horas". Algo sobre la cuestión obrera que va tenir un gran èxit entre els industrials sabadellencs. En aquest

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

escrit s'oposava a la reducció de la jornada laboral i propugnava una política de força contra els treballadors. Així els advertia el següent: "...conviene (...) que no pierdan de vista que si a su favor está el número o la cantidad, a favor del capital se halla la calidad, y no debe hacerse ilusiones respecto a las consecuencias del choque entre una y otra".

El 1892 el govern central estudiava el projecte de llei del govern central de reduir la jornada laboral dels nens i dones de 12 a 11 hores i fer obligatori l'ensenyament primari als infants treballadors. Amb aquest motiu publicà *El trabajo de las mujeres y niño*. Estudio sobre sus condiciones actuales, on rebutjava aquestes mesures i particularment a l'extensió de l'educació als obrers: "...un ideal utópico el que se propone ampliar la enseñanza a un grado tal, que exigiría al obrero seguir largos cursos a la conclusión de los cuales se encontraría con escasa ventaja práctica para el desempeño de su trabajo. No debe olvidarse que a la postre, el sitio del obrero es el taller y la fábrica".

El 1899 va participar en la creació de la Unió Regionalista, però Sallarés i Pla no era catalanista. Criticà l'emfàsi a la qüestió de la llengua dels catalanistes que podria desvetllar recels a la resta de l'estat. Així, quan es constituí el 1901 la Lliga Regionalista, va ser, amb Josep Bertran i Musitu, dels qui no s'integraren en el nou partit i s'hi oposaren a l'objectiu de l'autonomia política. Així doncs no resulta estrany que el moviment obrer local manifestés la seva radical oposició al monument, mentre Josep Clarà treballava en l'obra. L'escultor presentà dos projectes. El primer consistia en un atleta que sostenia un tros de roca amb el baix relleu de Sallarés que no va agradar al ser considerat massa triomfalista. Al segon, que finalment s'aprovà, l'atleta s'inclinava per oferir un llaurer a l'homenatjat on hi constava la inscripció: "El Genio del Trabajo a Juan Sallarés i Pla 1845-1901 Sabadell agradecido".

L'anarcosindicalista Bru Lladó va encapçalar la protesta i advocà públicament per la seva destrucció tant punt fos inaugurat. Fins i tot el comandant de la Guàrdia Civil, Manuel Tegido, va intentar arribar un pacte amb els sindicalistes per tal que l'avisessin del dia en què pensaven destruir-ho. Segons Andreu Castells, aquestes negociacions foren infructuoses i Bru Lladó li contestà que l'enderrocarien a la seva conveniència.

La nit de la vigília de la inauguració, 20 de gener de 1917, es celebrà un míting al Teatre Cervantes on intervingueren el dirigent cenetista Salvador Seguí, el Noi del Sucre, Robert Pera i Bru Lladó. Segons l'informe policial citat per Castells: "Bru Lladó del Sindicato de Oficios Varios dice que mañana se debe ir a protestar ante la estatua de Sallarés, que vendrá el día que el pueblo de Sabadell la derrumbará; que deben revelarse (sic) y tirar la estatua a tierra y no ir a trabajar hasta que haya desaparecido, que hoy son pocos, pero que un día u otro sucederá. Manifiesta que se iban a hacer unas hojas para mañana pero que ninguna imprenta ha querido hacerlas; que mañana vayan en grupo a protestar ante la estatua de Sallarés que seguramente por orden de la autoridad estará vigilada por guardias que lo guarden como a un ladrón".

A més dels anarcosindicalistes, també els republicans federals impulsaren una campanya contra el monument. Així recordaven la seva oposició a les reivindicacions obreres, com la seva postura a la Guerra de Cuba on defensà la intervenció militar contra les reivindicacions autonomistes de la colònia i el seu suport a la brutal repressió dels patriotes filipins per part de l'exèrcit espanyol.

Amb aquests prolegòmens el dia de la inauguració la plaça aparegué presa militarment per la Guàrdia Civil amb baioneta calada. Segons el Boletín de la Cámara de Comercio e Industria l'acte revestí una gran solemnitat amb la presència de les autoritats civils, militars, eclesiàstiques i de les entitats cíviques de la ciutat, així com de personalitats de Barcelona i Terrassa. També va participar una nodrida representació de la família de Sallarés i Pla, entre ells el seu net Joan Oliver, llavors un nen.

Per la seva banda, els sindicalistes reuniren una multitud que realitzaren un xiulada general i llençaren a la concurrència ous plens de quitrà. Aleshores i sense contemplacions la Guàrdia Civil va carregar contra els manifestants, practicant dues detencions. Aquests, malgrat la forta oposició de la patronal, foren alliberats al vespre gràcies a les gestions de l'alcalde Andreu Camps Panedés.

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

A la Guerra Civil, Bru Lladó va ser nomenat regidor i va fer aprovar, el 18 de novembre de 1936, una moció de condemna al monument. Al no ser atesa amb la celeritat desitjada la testa de l'industrial fou malmesa per alguns dels seus correligionaris. Finalment, el baix relleu amb el retrat de Sallarés i Pla i la placa commemorativa fou retirada i substituït per un altre on es podia llegir: 'Homenatge a l'ingeni de l'expert anònim que, sorgint de la massa obrera sabadellenca, ha sostingut a través de generacions el crèdit industrial i la riquesa de la ciutat'. La inauguració va tenir lloc el 19 de desembre de 1937 amb la presència d'autoritats del govern de la República i la Generalitat.

Després de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat es restituí el baix relleu de Sallarés i Pla. L'11 d'octubre de 1945 se li dedicà un carrer i el 1947 el Gremi de Fabricants creà el Instituto Sallarés i Pla de Estudios Técnicos, Económicos y Sociales. Així mateix, al barri de Campoamor hi ha el CEIP Sallarés i Pla.

Bibliografia

'Història de Sabadell'. El monument a Sallarés i Pla (1917)
Escrit per Antonio Santamaria el 27 novembre 2016

Monument a Joan Sallarés i Pla

S.06.EA

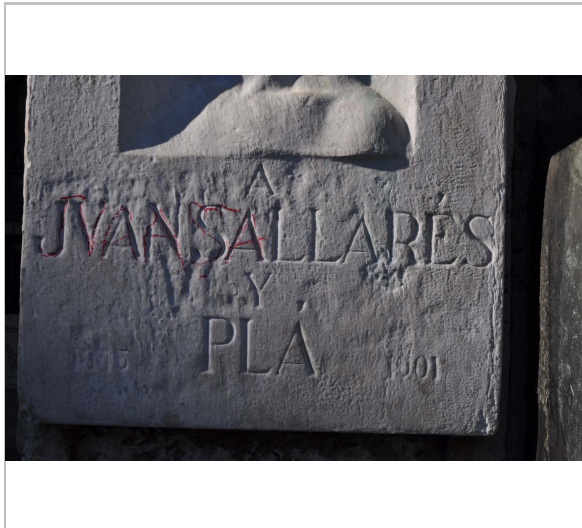
ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982*

Creu de Barberà

S.07.EA

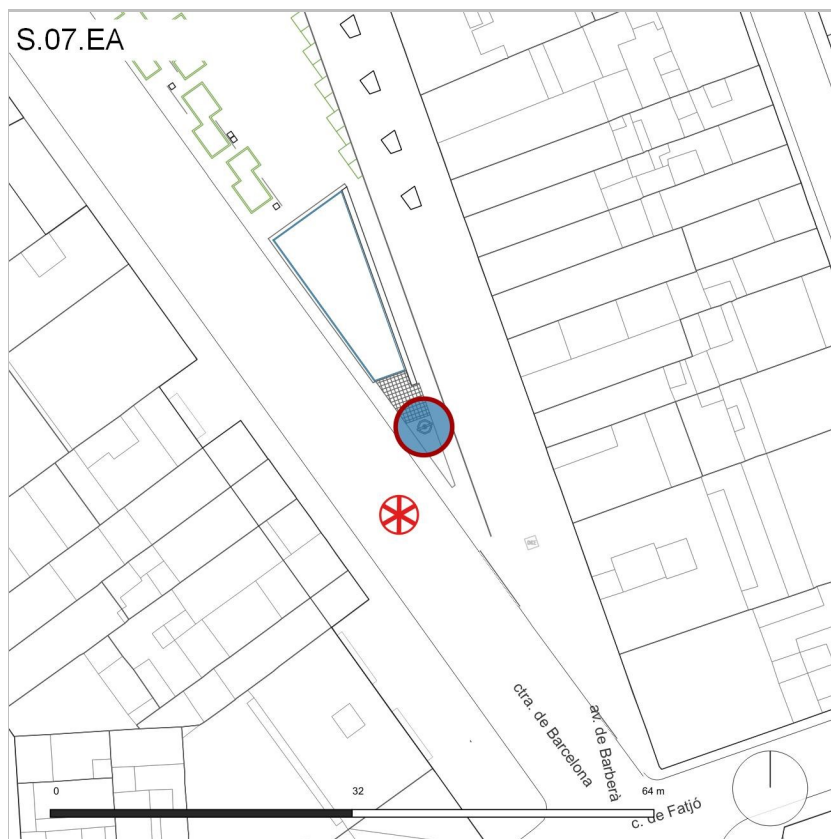
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Creu de Barberà, de la, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 426412 ; y = 4597773

Identificació al plànol Nd1-27

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ✱ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Creu de Barberà

S.07.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.9

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Creu de terme (reproducció)
<i>Estil i Època</i>	Neogòtic; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1940-1943
<i>Autor/promotor</i>	Manich i Comerma, Joaquim (arquitecte), Fàbregas i Bas, Camil (escultor)
<i>Context</i>	El conjunt es troba a l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell.
<i>Elements</i>	Columna de pedra amb gran base de planta octogonal que sustenta una creu decorada amb elements vegetals. L'element actual és una reconstrucció de la primera creu original que fou destruïda l'any 1908, i que posteriorment fou substituïda per varis elements. Originàriament aquest element feia la funció de creu de terme (utilitzada per delimitar els diferents termes).
<i>Ús actual</i>	Monument urbà
<i>Estat conservació</i>	Bo; Fou reposada el març del 2018 després que un cotxe s'hi empotrés.
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Vandalisme

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	El seu ús originari era servir de fita als termes de Sabadell i Santa Maria de Barberà. L'any 1960 el terme de Barberà s'annexionà a Sabadell amb la qual cosa la Creu ha passat a tenir un valor decoratiu i simbòlic.
☒ Valor urbanístic	Bé referent per la contribució en la lectura de la formació, evolució i transformació de l'estructura urbana dels barris del sud del municipi, especialment el de la Creu de Barberà en l'espai públic on s'emplaça.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Creu grega de pedra suportada per un pilar hexagonal sobre el que hi ha un capitell.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Tot i que l'element actual és una reconstrucció de la primera creu original, destruïda l'any 1908, substituïda posteriorment per diversos elements, podem afirmar que preserva absolutament tot el seu simbolisme en la identificació de l'element i el lloc.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Conjunt interessant (Creu de terme i passeig) per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter i la identitat del paisatge urbà en aquest barri del sud de Sabadell.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Creu de Barberà
------------------	-----------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Qualsevol alteració de la imatge externa derivada d'una nova actuació ha d'estar avalada per la necessitat d'emprendre una tasca urgent de restauració i justificada de forma fefaent.

En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors

Creu de Barberà

S.07.EA

acreditats.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica

Hi ha precedents de la creu de l'any 1867, segons diversos documents. L'any 1908 es va construir de nou. Durant la Setmana Tràgica de 1909 va ser enderrocada. L'arquitecte Josep Renom en va construir una de nova, inaugurada el 13 d'octubre de 1913 amb motiu de les festes Constaninianes. És la creu de la que es va celebrar a la zona una festa d'època fa un temps, amb motiu del seu Centenari.

De nou es va destruir, en aquest cas, l'any 1933. Després de la Guerra Civil, es va construir una de nova, inaugurada el 27 de gener de 1943, coincidint amb els quatre anys de l'entrada de les tropes franquistes a Sabadell. En aquest cas va ser de Joaquim Manich. El seu mal estat de conservació i la simbologia, va substituir-se per una nova creu l'any 2002, feta per l'escultor Àlex Masalles en pedra basant-se en la creu de Josep Renom. L'alcalde de Sabadell, Juli Fernández, s'ha compromès a través de Twitter a reposar la peça. Aquesta reposició es féu el desembre de 2017, però de nou fou destruïda per un accident automobilístic i reposada el març del 2018.

Bibliografia

"La Creu de Barberà apareix enderrocada", iSabadell, 16/X/2016, disponible a: <http://www.isabadell.cat/sabadell/societat/la-creu-de-barbera-apareix-enderrocada/> [darrera consulta Febrer 2019].

Creu de Barberà

S.07.EA

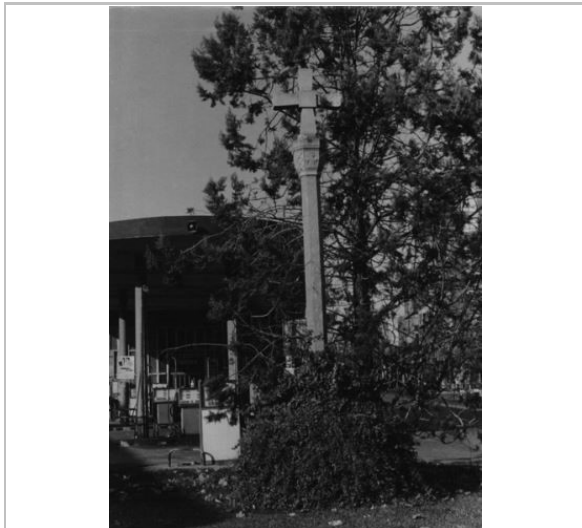
ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982*

*Fotografia històrica
AHS, a.1945*

Creu Alta

S.08.EA

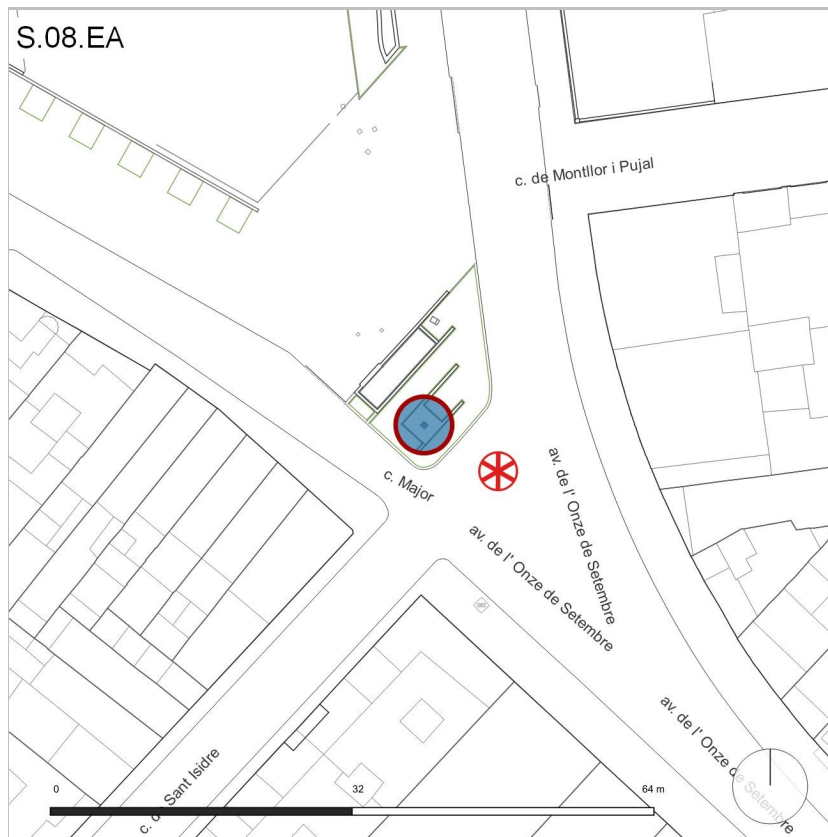
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Creu Alta, de la, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425130 ; y = 4600760

Identificació al plànol Nd1-17

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

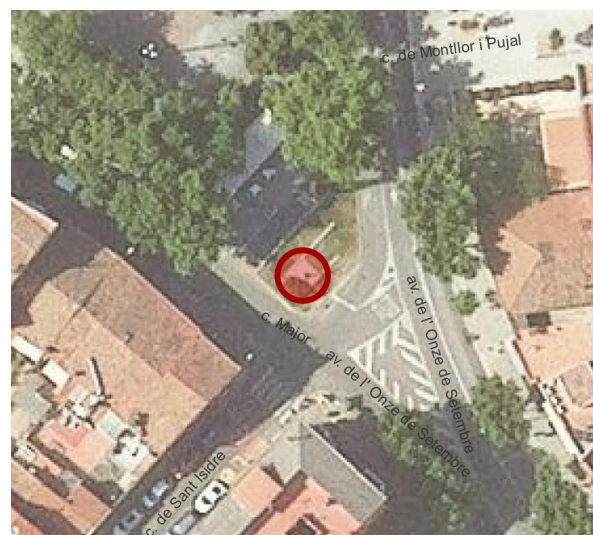
- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- * BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Creu Alta

S.08.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.13

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Creu de terme (reproducció)
<i>Estil i Època</i>	Barroc; Època moderna (Segle XVIII)
<i>Cronologia</i>	1745 / 1954 / a.1980
<i>Autor/promotor</i>	Torrella de Matadepera / Reconstrucció / Recol·locació
<i>Context</i>	El conjunt es troba al barri de la Creu Alta, en l'àrea urbana de la ciutat de Sabadell.
<i>Elements</i>	Creu constantiniana – dit de les que tenen la representació del crist crucificat en la intersecció dels dos pals – de terme sobre una columna amb capitell poligonal, aixecada sobre un pedestal esglaonat. La creu original es conserva al Museu d'Història de Sabadell. La creu que hi ha a la plaça de la Creu Alta és una reproducció actual.
<i>Ús actual</i>	Monument urbà
<i>Ús original/altres</i>	Creu de terme
<i>Estat conservació</i>	Bo
<i>Entorn/Jardi</i>	L'entorn del monument bé conformat dins la plaça de la Creu Alta, en un espai separat que es troba, també, en bon estat de conservació.
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Vandalisme

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	La creu de terme de la Creu Alta és un monument situat al barri de la Creu Alta de Sabadell, al qual dona nom; un aspecte essencial en la història del barri.
☒ Valor urbanístic	Bé referent per la contribució en la lectura de la formació, evolució i transformació de l'estructura urbana del barri de la Creu Alta, així com la formació i consolidació de l'espai públic on s'emplaça (plaça de la Creu Alta).
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	L'element original era una "creu alta", la més alta del rodal que va ser destruïda durant la Guerra Civil. L'actual (restaurada l'any 1982) conserva la tipologia: columna amb fust poligonal, capitell i creu, amb la figura de crist crucificat
☒ Valor sociocultural i etnològic	La Creu és un element d'identitat pels veïns del barri, inseparable de la seva història al llarg dels anys.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Conjunt interessant (plaça i creu) per la contribució en la preservació i el manteniment del paisatge urbà d'un dels indrets més referents del barri de la Creu Alta.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Creu Alta
------------------	-----------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Les actuacions d'imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la

Creu Alta

S.08.EA

utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors acreditats.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica Antigament, en el terme de Jonqueres i en el camí de Manresa hi havia la Creu Baixa i la Creu Alta. Aquesta última, trobant-se molt malmesa, el Consell de la Vila decidí de fer-en una de nova. Aquesta fou construïda per Torrella de Matadepera l'any 1745.

La creu fou destruïda l'any 1933 i posteriorment reconstruïda al Museu d'Història. Posteriorment, l'any 1986 la creu retornà al seu lloc d'origen. Tot i que recentment, per motius de conservació, aquesta ha estat substituïda per una còpia i ha retornat al Museu d'Història de Sabadell.

Bibliografia

Inventari d'escultures públiques a la ciutat de Sabadell. Autor: Creus, Maia; Pedrosa, Jordi.

Creu Alta

S.08.EA

ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia històrica, 1910
AHS*

Tanca de Can Puiggener

S.09.EA

DADES BÀSIQUES

Adreça/es Baixada Can Puiggener, de, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425470 ; y = 4601698

Identificació al plànol Nd1-12

Dades cadastrals

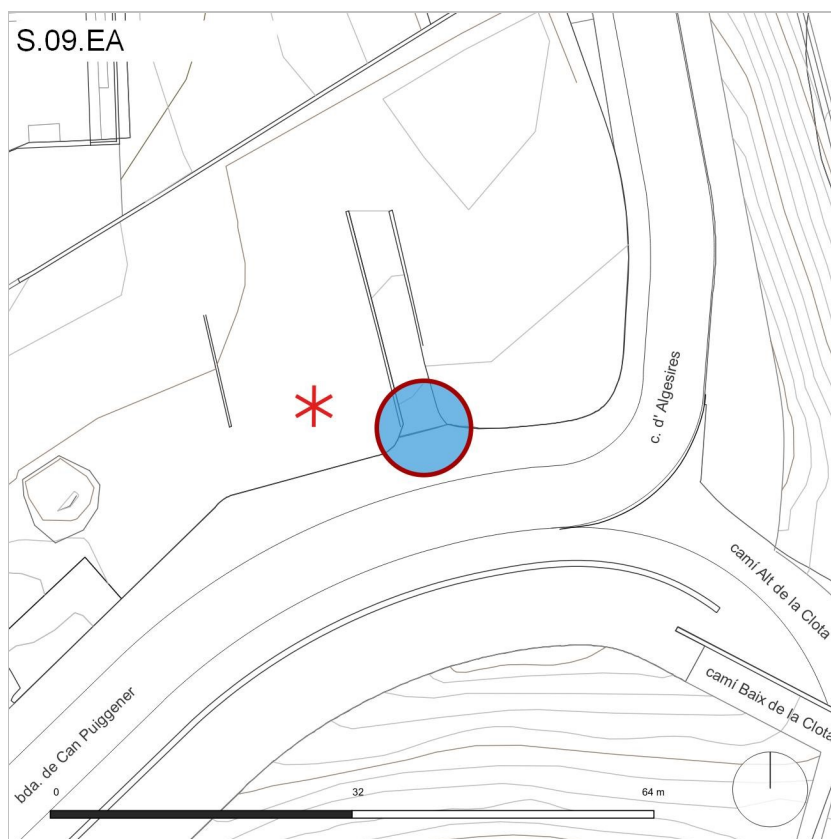
Número

Superfície

Sostre

N. plantes

5820007DG2052B

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ✱ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Tanca de Can Puiggener

S.09.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Parcial
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.10

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BPU
<i>Nivell prot.</i>	2. Conservació
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	AEA.25.BARP Can Puiggener

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Tanca històrica
<i>Estil i Època</i>	Arquitectura tradicional; Època contemporània. Segle XX (Tanca)
<i>Cronologia</i>	1909 (Tanca)
<i>Autor/promotor</i>	Autor desconegut / Jaume Gorina (promotor de la tanca perimetral i la porta)
<i>Context</i>	Antic camí de Jonqueres, dit també del molí de l'Amat, que passava per Can Puiggener. La masia que a partir d'inicis del segle XIX és coneguda com a Can Puiggener, fou construïda a la primeria del segle XIV era situada a la confluència del torrent del Capellà i el Ripoll. Fins al segle XVII fou coneguda com a mas Canals, però va canviar de nom després que el 1688 la comprés Jaume Puiggener, pagès de Sabadell. D'aleshores ençà se l'ha anomenat Can Puiggener. L'any 1909, va passar a mans d'un altre prohoms sabadellenc, en Jaume Gorina i Pujol. Aquest hi fa fer moltes reformes i va fer construir la muralla que encercla la casa. Aquest mur i part de l'enllosat de l'era són les úniques restes que es conserven de Can Puiggener.
<i>Elements</i>	Tanca formada per petits carreus disposats en aparell irregular, que conté una porta d'accés actualment formada per dos pilars rectangulars de maó vist, i llinda de ciment. La porta d'accés, metàl·lica, té una part inferior cega i a una part superior amb més transparència visual. L'estructura del mur de la tanca està formada per mamposteria de pedra i còdols de gran tamany, el seu estat és força correcte tot i que caldria rejuntar i restaurar el coronament. Les dues pilones són executades en estructura mixta de maó massís i mamposteria disposada de forma ordenada i una llinda en mal estat. De la porta cancel·la metàl·lica manca un dels dos fulls.
<i>Ús actual</i>	Resta històrica mur i tanca
<i>Ús original/altres</i>	Porta d'accés a la Masia
<i>Estat conservació</i>	Molt dolent; La imatge exterior de l'antiga porta d'accés és molt deficient.
<i>Estructura/Interior</i>	Es desconeixen possibles lesions o patologies a l'interior de l'estructura de la porta cancel·la fora de les ja descrites. Problemes d'estabilitat en la llinda i el coronament.
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Ruïna i vandalisme

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	La part de la tanca i porta preservada pertanyien a la masia de Can Puiggener, avui desapareguda.
☒ Valor arqueològic i paleontològic	Bé referent emplaçat en un solar que forma part d'una Àrea d'Expectativa Arqueològica i/o Paleontològica que cal preservar en tota la seva dimensió. Qualsevol treball que afecti el subsol es regirà per la normativa vigent.
☒ Valor urbanístic	La tanca històrica, preservada parcialment, delimita part del Parc. Aquest està situat en el barri de Can Puiggener, entre el mur de tanca de la desapareguda masia, la font dels Gitanos a la llera del riu Ripoll i el molí de l'Amat.
☒ Valor sociocultural i etnològic	El mur és un element de referència de la tanca de la masia de Can Puiggener, un dels darrers masos "urbans" que van quedar dins el sòl urbà.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	La Clota, ara parc de Can Puiggener, apareix documentada amb aquest nom l'any 1516, respon a les característiques enclotades del terreny. La seva configuració ha permès preservar l'orografia.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

Tanca de Can Puiggener

S.09.EA

Element/s Totalitat de l'element, incloent les seves parts ornamentals originals que pugui contenir, expressades en les dues pilones i la porta central metàl·lica.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Restauració tipològica adequada a fi de preservar i posar en relleu les parts o elements destacats per aquests valors.

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Qualsevol alteració de la imatge externa derivada d'una nova actuació ha d'estar avalada per la necessitat d'emprendre una tasca urgent de restauració i justificada de forma fefaent. En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors acreditats.

Estructura/interior Es permet l'actuació a la llinda per a una consolidació correcta del coronament, recuperant la imatge exterior original.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica La masia la va fer construir un sabadellenc, fora del terme, per una qüestió de competència d'impostos. Va ser al principi del segle XIV, en una època en què la divisió entre dos termes municipals era semblant a la que hi ha avui entre la frontera de dos països diferents. Entre la genealogia dels Puiggener, hi ha documentats: el metge Feliu Puiggener, a qui el 1688 el Consell va aconduir els malalts de la vila; Jaume Puiggener, conseller de la vila de 1692 a 1707; Pau Puiggener, notari de la vila el 1738, que el 1741 va cedir el seu despatx-arxiu al Comú; Agustí Puiggener, cardador de draps, elegit regidor el 1741, càrrec que exercí fins al 1744; Pau Puiggener, metge de la vila, regidor entre 1758 i 1770 i síndic procurador general, i finalment el clergue Pau Puiggener i Mata, presentat el 1768 al benefici de Sant Jaume.

Bibliografia Miquel Carreras
Elements d'història de Sabadell
Ajuntament de Sabadell
1932
"Aparegueren per primera volta algunes famílies noves que havien d'obtenir prestigi en la vida municipal d'aquest segle [XVII] i dels vinents com foren, entre altres, les dels Puigjaner que en aquesta època compraren el Mas Canals de Junqueres i li donaren llur nom..." (p. 247)

Josep Baqués
Robert Baró
Gent nostra als carrers de Sabadell
Ajuntament de Sabadell
1995
"Can Puiggener

Masia de l'antic terme de Jonqueres, era situada allà on es trobava el Torrent del Capellà amb el Ripoll, on ara hi ha el barri que porta el seu nom. Del mas tan sol en resta la tanca. Anteriorment fou coneguda amb el nom de Mas Canals, fins al segle XVII, quan l'abril del 1688 en "...Jaume Puigjaner pagès del terme i parroquia de Sabadell ha comprat (...) la casa y heretat y mas Canals ab todas las terras, honors y pertinencias...". El carrer de Puiggener segueix l'antic camí de Jonqueres (via de Massagué) que anava fins a la masia i després fins al molí de l'Amat fent de partió dels termes de Sabadell i Jonqueres (Terrassa)."

Lluís Fernàndez
Itineraris pel rodal de Sabadell

Tanca de Can Puiggener

S.09.EA

Unió Excursionista de Sabadell
2004

"La masia la va fer construir un sabadellenc, fora del terme, per una qüestió de competència d'impostos. Va ser al principi del segle XIV, en una època en què la divisió entre dos termes municipals era semblant a la que hi ha avui entre la frontera de dos països diferents. Antigament es coneixia per Mas Canals i l'any 1686 la va comprar en Jaume Puiggener, pagès de Sabadell. D'aleshores ençà se l'ha anomenat Can Puiggener. L'any 1909, va passar a mans d'un altre prohoms sabadellenc, en Jaume Gorina i Pujol. Aquest hi fa fer moltes reformes i va fer construir la muralla que encercla la casa. Aquest mur i part de l'enllosat de l'era són les úniques restes que es conserven de Can Puiggener." (p. 170)

Actuacions finca

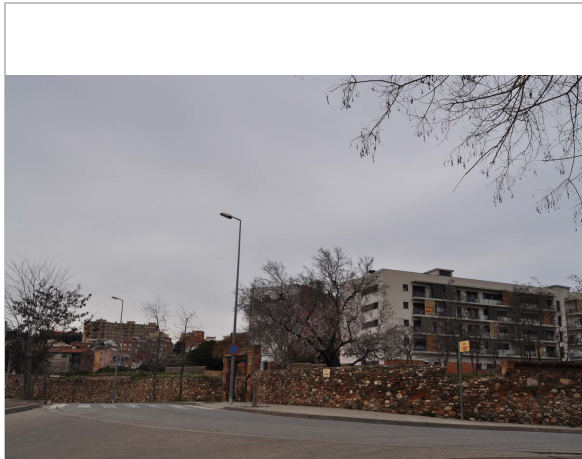
De la masia de Can Puiggener només queda la tanca que l'envoltava. Aquest indret està documentat des del segle X, una possessió del monestir benedictí de Sant Pere de Puell-les. Al segle XIV les terres de les monges eren conreades per la família Canals i el lloc era conegut com a Mas Canals. L'any 1640 la finca es va vendre per problemes econòmics del propietari i per la mort prematura de l'hereu. La compra Batista Sampsó, propietari del molí de l'Amat. L'any 1641 fou venuda a la família dels Oller i Barba. L'any 1686 va ser comprada per Jaume Puiggener, pagès de Sabadell.

L'any 1909 Teresa Puiggener molt arruïnada, vengué la finca a l'industrial tèxtil Jaume Gorina Pujol, que va fer construir la muralla existent i el pont. El 1942 els hereus van vendre la finca a l'advocat Enric Muns Palà, que començà a vendre terrenys per urbanitzar el barri. L'any 1959 els últims masovers abandonaren la masia, que s'enfondrà poc després. Altrament, la Clota apareix documentat amb aquest nom l'any 1516, respon a les característiques enclotades del terreny. La travessava el torrent de la Conquena que formava una conca petita i una clota, de fet era l'últim tram del torrent del Capellà. Durant uns anys es va anar terraplenant el torrent i es van enderrocar algunes cases que s'hi van construir il·legalment. A finals dels noranta es va soterrar la font de Can Puiggener i la mina de La Clota. L'any 2006 es va aprovar el projecte d'urbanització del parc i es va inaugurar l'any 2009.

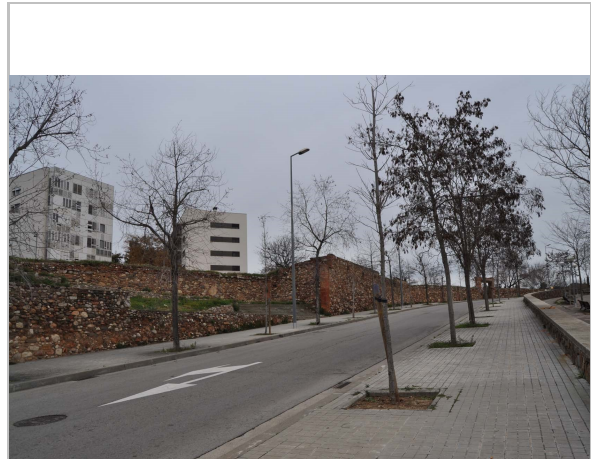
Tanca de Can Puiggener

S.09.EA

ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Masia Can Puiggener 1932
AS-Col·lecció Família Tarté*

Quiosc del parc del Taulí

S.10.EA

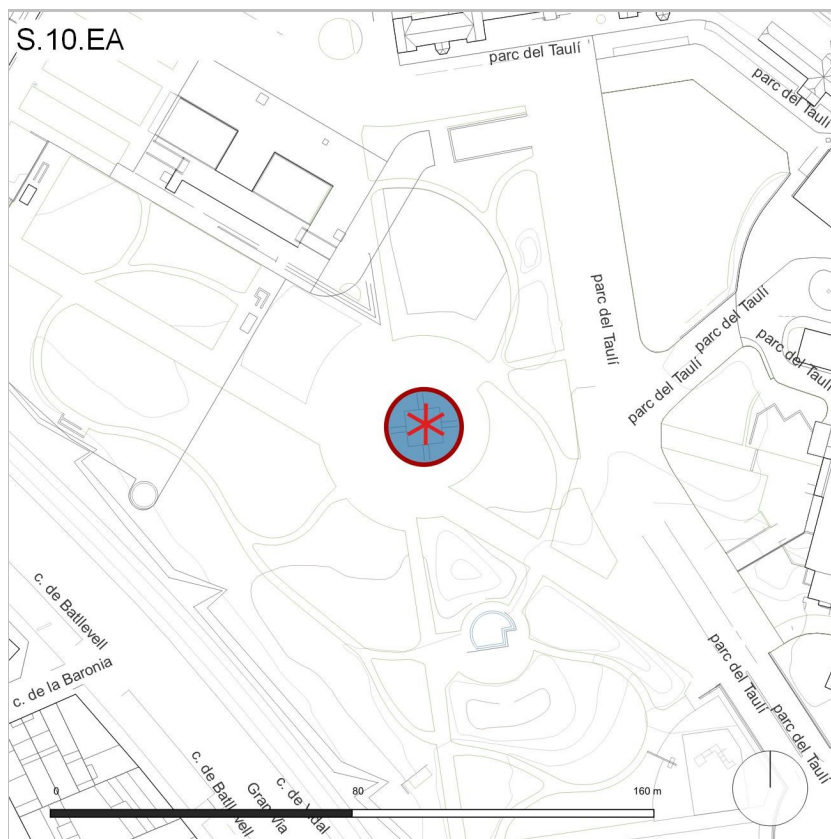
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Parc Taulí, del

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425922 ; y = 4600874

Identificació al plànol Nd1-17

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

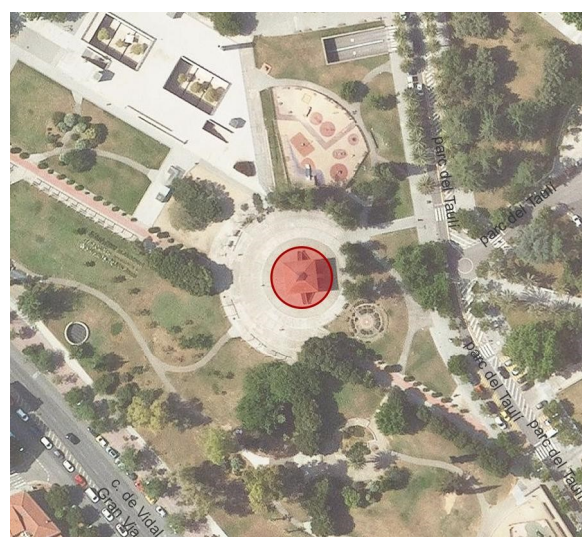
- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ✱ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Quiosc del parc del Taulí

S.10.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.25

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BPU
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Quiosc de música
<i>Estil i Època</i>	Modernisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	Principis de segle XX
<i>Context</i>	El parc del Taulí està situat a l'est de la ciutat de Sabadell, al Districte 2, delimitat per la Gran Via, la Torre de l'Aigua i les instal·lacions del Consorci Hospitalari del Parc Taulí.
<i>Elements</i>	Quiosc d'estil modernista, situat al bell mig del parc, de planta quadrada amb basament de paredat, cobert per un teulat a quatre aigües amb teula plana; rematant la coberta hi ha una lluernia de forma piramidal. Aquesta està sustentada per pilars ancorats a la barana d'obra que tanca el quiosc. Té quatre accessos, un a cada cara, amb escales per salvar el desnivell produït pel basament. Sembla que té com antecedent un temple per a concerts sense cobrir relacionat amb la urbanització de l'entorn de l'antic hospital del Taulí.
<i>Ús actual</i>	Quiosc
<i>Ús original/altres</i>	Quiosc
<i>Estat conservació</i>	Bo
<i>Façanes/Coberta</i>	Bon estat general de la façana, tant dels seus revestiments, així com dels elements decoratius i ornamentals senzills que la configuren. També de la coberta a través de la imatge que dona l'estat actual de les façanes.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Bé referent al tractar-se de l'antic quiosc de música del Parc del Taulí que, per la preservació d'uns valors estilístics i una imatge, forma part del record històric del teixit urbà de Sabadell.
☒ Valor urbanístic	Bé referent per la seva posició central que articula tot un espai característic de la ciutat com és el Parc del Taulí. Altrament, es troba plenament integrat amb la Torre de l'Aigua, formant una estructura urbana que es llegeix unitàriament.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Apart dels valors formals om a construcció modernista de referència cal afegir que la base del quiosc, folrada en pedra i maó, es un dipòsit d'aigua que s'utilitza per el rec del parc, l'aigua es bombeja des de la Caseta de les Aigües.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Bé referent en el context sociocultural i etnològic per les característiques representatives i la importància que va significar la implantació del quiosc a la part central del Parc del Taulí.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Bé important per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge que genera en la seva pròpia contemplació, així com la relació amb l'entorn natural.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Quiosc
------------------	--------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

Quiosc del parc del Taulí

S.10.EA

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica El 1898, la Junta de l'Hospital i Casa de Beneficència, davant la necessitat de més espai per aïllar els malalts contagiosos i per atendre operacions quirúrgiques, va acordar la construcció d'un nou hospital. L'acord va començar a prendre forma quan el 1901 Josep Cirera i Sampere va donar dues quarteres de terra al paratge que anomenaven el Taulí i la Junta hi va comprar algunes parcel·les més per al pavelló d'infecciosos.

El 1902 s'enllestí el cos central de l'hospital del Taulí i l'abril de l'any següent s'acabaren les obres dels dos pavellons restants. Amb la compra de noves parcel·les, gràcies a l'herència del canonge Joncar, es va completar l'actual recinte hospitalari anomenat parc del Taulí, que els sabadellencs des de primers de segle havien conegut com "Els Eucaliptos", tot i que oficialment s'anomenava Clínica de Nuestra Señora de la Salud.

Observacions

El parc ocupa una superfície de més de 2,3 ha i es va inaugurar l'any 1992. L'espai verd està dissenyat com un parc clàssic i de caire romàntic, destinat a l'estada i al passeig, a la vegada que a la recuperació tenint en compte l'equipament que l'envolta. De forma allargassada, el parc està configurat per grans parterres arbrats i creuat per un conjunt de camins i recorreguts. A l'espai central, es troba una plaça oberta presidida per un quiosc de disseny modernista, dissenyat per a la interpretació musical. Una duna en forma de gespa densament arbrada, formada per un banc i un talús empedrat, actua com a filtre sonor i visual del parc en respecte a la Gran Via.

Al Taulí hi ha una gran diversitat d'espècies. Les més destacables són les següents: palmera canària, palmera datilera, lledoner, xiprer blau, xiprer, eucaliptus, freixe, troana, magnòlia, mèlia, morera blanca, olivera, pi blanc, pi pinyer, plàtan, pollancre i alzina.

Quiosc del parc del Taulí

S.10.EA

ALTRES IMATGES

*Imatge del parc i el quiosc
Google*

Coves de Sant Oleguer

S.11.EA

Altres denominacions Coves del talussos del riu Ripoll

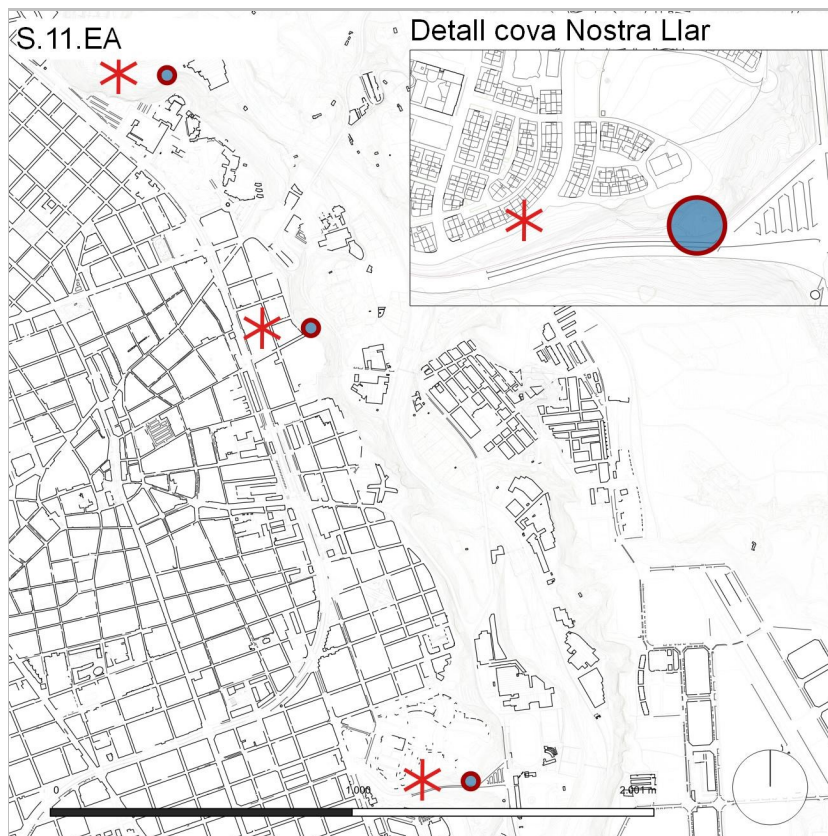
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Carrer Santa Teresa, de, s/n
Avinguda Pablo Iglesias, de, s/n
Parc Taulí, del, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 426825,1 ; y = 4598856,2

Identificació al plànol Nd1-18/27

Plànol normatiu

LLEENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

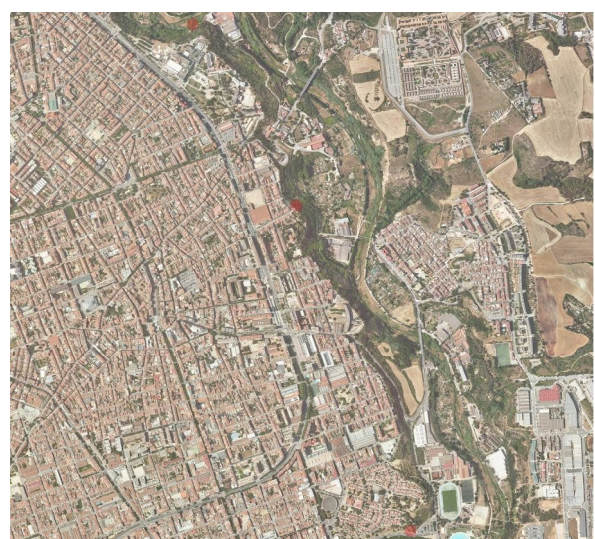
- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Coves de Sant Oleguer

S.11.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Global
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.36

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BPU
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	01.BSE Coves de Sant Oleguer

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Coves
<i>Estil i Època</i>	Arquitectura popular - tradicional; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1940-1957
<i>Context</i>	Als talussos del costat del Riu Ripoll. Es defineixen quatre sectors per la presència de coves: Sector Sant Oleguer-Can Quadres, Sector Cobertera, sector Can Puiggener-Taulí, Sector La Llenera. Les coordenades UTM de referència són: Zona del Taulí X:425826,0 / Y:4601207,0 Zona de la Cobertera X:426310,0 / Y:4600349,0 Zona de Sant Oleguer X:426708,0 / Y:4598869,0
<i>Elements</i>	Conjunt de coves, la gran majoria excavades manualment entre els anys 40 i 50 del s.XX per ser habitades. Estan situades aprofitant els talussos del marge esquerre del Ripoll. Durant l'any 2010, es va dur a terme el condicionament de l'entorn de les coves de la baixada de Sant Oleguer per fer-les visitables i comprensibles. Les coves que es conserven a la zona de Sant Oleguer tenen una superfície entre 6,25m² i 15,48m² i les de la zona del Taulí oscil·len entre els 5m² i 20m². Majoritàriament tenen una única cambra, si bé n'hi havia amb dues cambres o excepcionalment més. La zona destinada a dormitori, al fons de la cova, separada per una cortina, i la cuina a prop de la porta quan no es construïa una petita barraca annexa per fer-ne les funcions. El terra no tenia paviment, el sostre era baix i les parets generalment estaven emblanquinades pintades amb calç.
<i>Ús actual</i>	Espais visitables
<i>Ús original/altres</i>	Residencial - autoconstrucció
<i>Estat conservació</i>	Bo; Les coves en Sant Oleguer han estat condicionades com espai visitable i tant la seva imatge externa com l'espai interior es troben en bon estat. Disposen d'elements de senyalització i identificació del bé.
<i>Entorn/Jardi</i>	Correcte i condicionat, tant a nivell d'accessibilitat com a ambiental-paisatgístic.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Als talussos argilosos del marge dret del riu Ripoll, durant els anys 1940-50, s'hi van excavar coves que servien de llar a moltes famílies immigrades. A l'àrea de Can Quadres i Sant Oleguer, l'any 1946 hi havia 112 coves habitades.
☒ Valor sociocultural i etnològic	L'ús de les coves com a habitatge cal entendre'l en el marc d'una dura postguerra en què la ciutat va créixer espectacularment per l'arribada de població immigrada atreta per la demanda de mà d'obra de la indústria tèxtil.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Conjunt interessant per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge que genera en la seva pròpia contemplació des de l'exterior, així com la relació amb l'entorn natural (talussos).

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Totalitat del conjunt de coves preservades en les tres localitzacions, incloent els vials d'accés i l'estructura dels talussos que conformen el conjunt de l'assentament
------------------	--

Coves de Sant Oleguer

S.11.EA

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, remodelació sense alterar els valors tipològics del bé original en la seva essència; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements necessaris per a la comprensió del bé)

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

No es permet la modificació en la configuració que van adquirir les respectives coves en el condicionament com espais habitables, tot i haver condicionat els valors originals de les seves estructures naturals des del punt de vista geomorfològic.

El valor simbòlic i representatiu d'aquest bé comporta un rigor en les actuacions que hauran d'anar dirigides al sanejament, en el marc de la restauració d'elements inherents als valors tipològics que van condicionar com a hàbitats improvisats les característiques d'abric que oferien en les seves estructures físiques naturals.

Es podran implementar altres elements complementaris per a la comprensió dels espais i l'aportació, en general, de recursos pedagògics implementats en la museografia del bé i del conjunt, sense malmetre la morfologia dels espais transformats.

Les actuacions de imatge, senyalització, identificació i didàctica, hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les coves, tant individualment com en el seu conjunt; en les actuacions que es portin a terme tant a l'interior com en l'exterior i l'entorn es tindrà cura en la utilització de materials compatibles amb les característiques singulars del bé o conjunt, com en el tractament de les textures i el cromatisme que han preservat les mateixes.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic (obra popular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica A Sabadell, durant els anys quaranta i cinquanta als talussos del marge dret del Ripoll s'hi van excavar coves per servir de llar a moltes famílies immigrades, en un context de manca d'oferta d'habitatges assequibles. S'ubicaren en quatre zones diferenciades. El sector amb més coves era el de Can Quadres i Sant Oleguer, on l'any 1955 hi havia 82 coves habitades. Estaven distribuïdes en diferents rengles i comunicades per senders i graons fets pels mateixos habitants.

Estudi/s patrimonial Extracte memòria Coves a l'avinguda de Pablo Iglesias. Ajuntament de Sabadell. 2021.

Bibliografia Coves de sant Oleguer. Recurs electrònic disponible a:
http://ca.sabadell.cat/Oficinadelpatrimoni/p/coves_cat.asp [darrera consulta Febrer 2019].

Coves de sant Oleguer. Museu d'Història de Sabadell. Recurs electrònic disponible a:
<http://museus.sabadell.cat/mhs/el-museu-al-territori/al-rodal/235-coves-de-sant-oleguer> [darrera consulta maig 2018].

Coves de Sant Oleguer

S.11.EA

ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

Font del Trinxeraire

S.12.EA

DADES BÀSIQUES

Adreça/es Rambla, la, davant 127

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425853,7 ; y = 4599373,5

Identificació al plànol Nd1-22

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Font del Trinxeraire

S.12.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.31

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	V.36.AM La Rambla

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Font escultòrica
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1919
<i>Autor/promotor</i>	Josep Renom Costa - Josep Campeny
<i>Context</i>	L'entorn no correspon al seu emplaçament original. Actualment es troba emplaçada al centre, concretament a la Rambla i representa un element identificador del paisatge en aquest punt.
<i>Elements</i>	La font forma part d'un conjunt de tres més dissenyades per l'arquitecte Josep Renom, amb escultures de Josep Campeny. La font estava situada originalment al passeig central de La Rambla. Fruit de les obres de conversió en boulevard, fou situada a l'emplaçament actual. La font s'articula en tres parts: la base que eleva la font respecte al nivell de circulació de la Rambla, la base on es situa el vas de la font i que sustenta l'escultura en bronze. En aquest cas, el broc de la font està integrat en l'estructura en bronze. Pròpiament el conjunt escultòric ve a representar un rodamón adolescent (trinxeraire) assegut sobre una de les nombroses fonts que a inicis del segle XX es podien trobar a la Ciutat.
<i>Ús actual</i>	Font
<i>Ús original/altres</i>	Font
<i>Estat conservació</i>	Bo; Tant en l'estructura de la font com en la seva part exclusivament escultòrica.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	És un element referent en la història de Sabadell. Representa una de les poques fonts que queden a la ciutat de les seixanta que hi havia l'any 1927.
☒ Valor urbanístic	Element que ha contribuït, des de la seva instal·lació, a la lectura de la formació, evolució i transformació de la Rambla al llarg dels darrers anys.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Font feta amb base i pica de pedra, sobre la que destaca l'escultura d'un noi de ferro colat, treballada sota els canons clàssics del noucentisme.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Les fonts van anar guanyant cada cop més rellevància a Sabadell, pel que van començar a ser ornamentats i a convertir-se en veritables monuments de l'àmbit urbà.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Bé interessant per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge de la Rambla que genera en la seva pròpia contemplació, així com la relació amb el front arquitectònic on se situa.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Font del Trinxeraire
------------------	----------------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Font del Trinxeraire

S.12.EA

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Qualsevol alteració de la imatge externa derivada d'una nova actuació ha d'estar avalada per la necessitat d'emprendre una tasca urgent de restauració i justificada de forma fefaent. En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors acreditats.

Les actuacions de imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic-escultòric (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica

És una còpia exacta d'una font de 1912 situada a la confluència de la ronda de la Universitat i el carrer de Pelai de Barcelona. La figura del nen de bronze que corona una font és molt popular i pertany a un tipus d'escultura de tema anecdòtic molt freqüent a finals del s. XIX i la primera del s. XX.

Font del Trinxeraire

S.12.EA

ALTRES IMATGES

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia del bé
Equip redactor*

*Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982*

Font de la Granota

S.13.EA

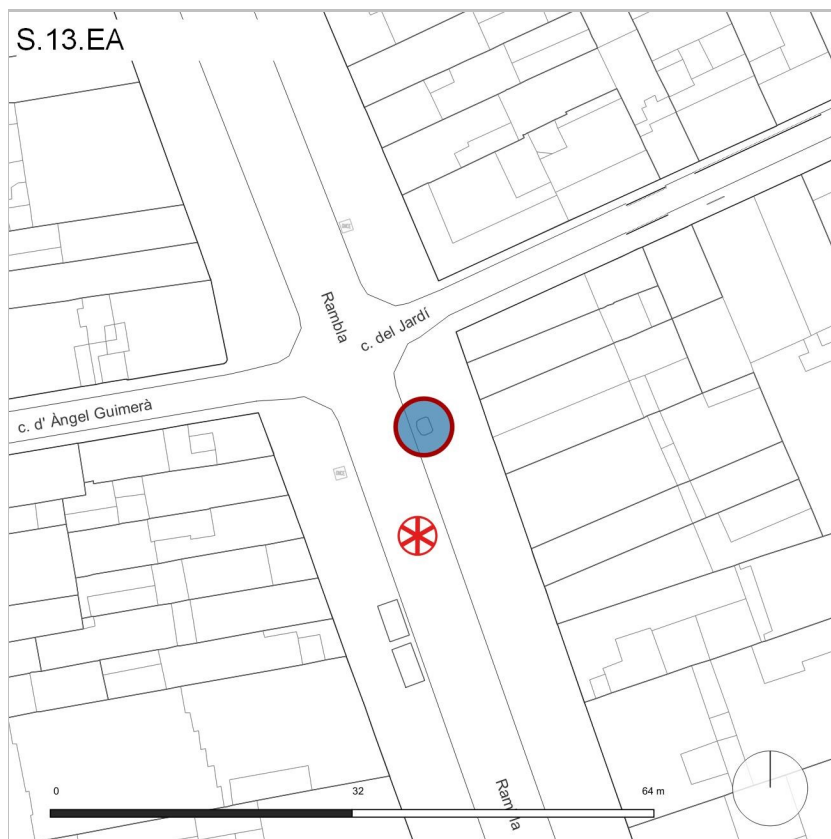
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Rambla, la, davant 47

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425766 ; y = 4599623

Identificació al plànol Nd1-22

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- * BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Font de la Granota

S.13.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.33

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics
<i>Altres prot.</i>	V.36.AM La Rambla

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulares / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Font escultòrica
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1919
<i>Autor/promotor</i>	Josep Renom Costa - Josep Campeny
<i>Context</i>	L'entorn no correspon al seu emplaçament original.
<i>Elements</i>	La font forma part d'un conjunt de tres fonts més dissenyades per l'arquitecte Josep Renom, amb escultures de Josep Campeny. La font estava situada originalment al passeig central de La Rambla. Fruit de les obres de conversió en boulevard, fou situada a l'emplaçament actual.
	Font realitzada amb base i pica de pedra sobre la que hi ha l'escultura d'un noi de ferro colat.
<i>Ús actual</i>	Font
<i>Ús original/altres</i>	Font
<i>Estat conservació</i>	Bo; Tant en l'estructura de la font com en la seva part exclusivament escultòrica.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	És un element referent en la història de Sabadell. Representa una de les poques fonts que queden a la ciutat de les seixanta que hi havia l'any 1927.
☒ Valor urbanístic	Element que ha contribuït, des de la seva instal·lació, a la lectura de la formació, evolució i transformació de la Rambla al llarg dels darrers anys.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Font feta amb base i pica de pedra, sobre la que destaca l'escultura d'un noi de ferro colat, treballada sota els canons clàssics del noucentisme.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Les fonts van anar guanyant cada cop més rellevància a Sabadell, pel que van començar a ser ornamentats i a convertir-se en veritables monuments de l'àmbit urbà.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Bé interessant per la contribució en la preservació i el manteniment del caràcter harmònic i definidor del paisatge de la Rambla que genera en la seva pròpia contemplació, així com la relació amb el front arquitectònic on se situa.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Font de la Granota
------------------	--------------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són propis.

Qualsevol alteració de la imatge externa derivada d'una nova actuació ha d'estar avalada per la necessitat d'emprendre una tasca urgent de restauració i justificada de forma

Font de la Granota

S.13.EA

feuent. En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors acreditats.

Les actuacions de imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

Entorn/Jardi

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic-escultòric (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica Aquesta és una de les poques fonts que queden a la ciutat de les 60 que hi havia l'any 1927. És còpia de la Font de la Granota, obra de l'escultor Josep Campany (1911-1912), situada a la cruïlla de l'Avinguda de la Diagonal amb el carrer Còrsega, de Barcelona. El pedestal és però diferent.

Font de la Granota

S.13.EA

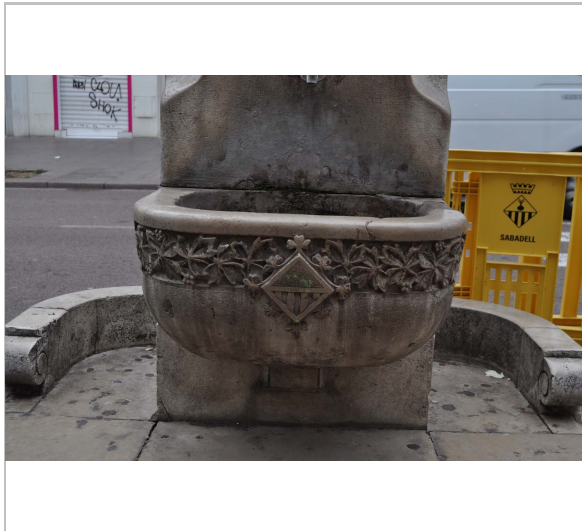
ALTRES IMATGES

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982

Font del Càntir

S.14.EA

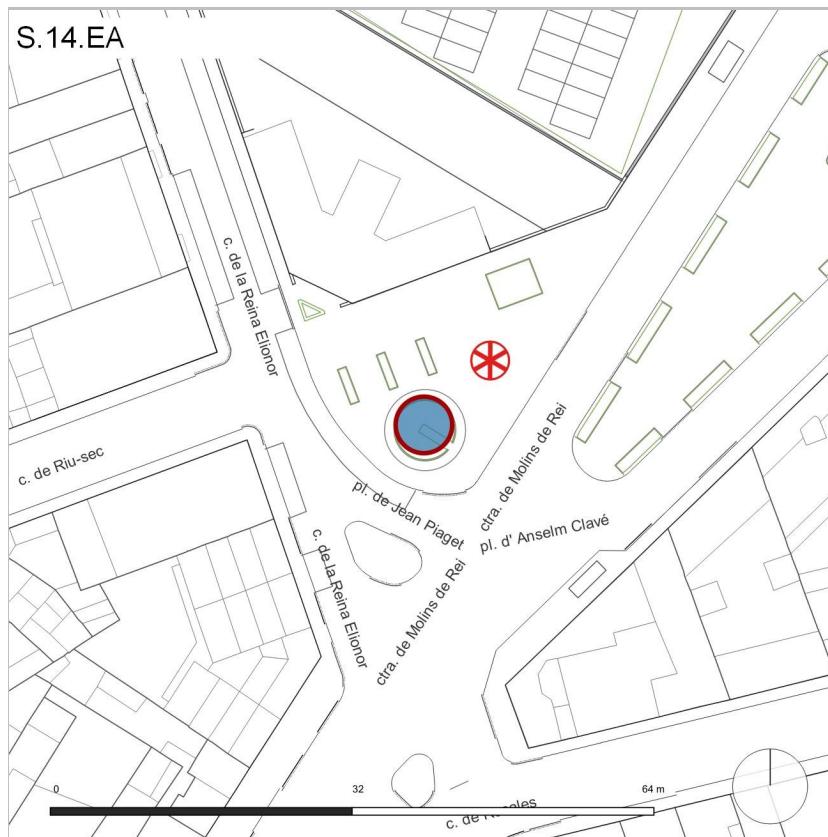
DADES BÀSIQUES

Adreça/es Plaça Jean Piaget, de, s/n

Codi INE 187

Coordenades UTM x = 425075 ; y = 4599320

Identificació al plànol Nd1-22

Plànol normatiu

LLEGENDA

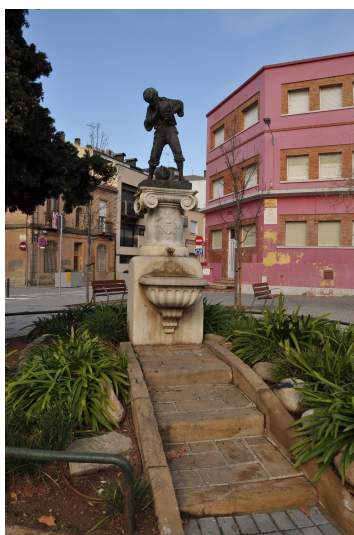
- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- * BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Font del Càntir

S.14.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	Altres béns
<i>Nivell prot.</i>	Volumètric
<i>Nº reg/cat.</i>	PEPBAMAS 10.34

CATALOGACIÓ

<i>Tipus de bé</i>	Patrimoni arquitectònic
<i>Categoria</i>	BCIL
<i>Nivell prot.</i>	1. Integral
<i>Classificació</i>	Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

<i>Tipologia</i>	Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)
<i>Subtipologia</i>	Font escultòrica
<i>Estil i Època</i>	Noucentisme; Època contemporània. Segle XX
<i>Cronologia</i>	1919
<i>Autor/promotor</i>	Josep Renom Costa - Josep Campeny
<i>Context</i>	L'entorn no correspon al seu emplaçament original. En el seu origen aquesta font estava col·locada a la Plaça del Doctor Robert. Fou traslladada al seu lloc actual l'any 1949.
<i>Elements</i>	La font forma part d'un conjunt de tres fonts més dissenyades per l'arquitecte Josep Renom, amb escultures de Josep Campeny. La font estava situada originalment al passeig central de La Rambla. Fruit de les obres de conversió en boulevard, fou situada a l'emplaçament actual. La font està composta en tres parts: la base on es situa el vas de la font, sota aquesta base es situa un fust amb capitell jònic, sobre el qual es situa una escultura d'un nen portant un càntir. Un altre càntir es situa als peus de l'escultura. En el fust de la columna hi ha obrat l'escut de Sabadell en alt-releu.
<i>Ús actual</i>	Font
<i>Ús original/altres</i>	Font
<i>Estat conservació</i>	Bo; Tant en l'estructura de la font com en la seva part exclusivament escultòrica.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	És un element referent en la història de Sabadell. Representa una de les poques fonts que queden a la ciutat de les seixanta que hi havia l'any 1927.
☒ Valor urbanístic	En el seu origen aquesta font estava col·locada a la Plaça del Doctor Robert. Fou traslladada al seu lloc actual l'any 1949. Actualment és l'element referent a la plaça de Jean Piaget, articulada amb la plaça d'Anselm Clavé.
☒ Valor arquitectònic/tipològic/artístic	Font pública d'estil noucentista. Consta d'una base i d'una pica de pedra massissa, sobre la qual hi ha un gran capitell jònic que suporta la figura metàl·lica bufant un càntir.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Les fonts van anar guanyant cada cop més rellevància a Sabadell, pel que van començar a ser ornamentats i a convertir-se en veritables monuments de l'àmbit urbà.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Bé interessant per la contribució en l'articulació de dues places de l'Eixample: la plaça de Jean Piaget on se situa i la plaça d'Anselm Clavé. La seva contemplació no es veu alterada per la diferent morfologia edificatòria de l'entorn on se situa.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

<i>Element/s</i>	Font del Càntir
------------------	-----------------

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

<i>Tipus d'intervenció</i>	Manteniment i/o reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé)
----------------------------	--

CRITERI PRINCIPAL D'INTERVENCIÓ SOBRE LES PARTS CATALOGADES

Tractament amb les tècniques de restauració adequades utilitzant els materials que li són

Font del Càntir

S.14.EA

propis.

Qualsevol alteració de la imatge externa derivada d'una nova actuació ha d'estar avalada per la necessitat d'emprendre una tasca urgent de restauració i justificada de forma fefaent. En tots els casos es farà de la manera compatible i amb ple respecte pels valors acreditats.

Les actuacions de imatge hauran de respectar els valors patrimonials que singularitzen aquest bé i es materialitzaran amb el màxim respecte per les mateixes, tant en la utilització de materials, com en el tractament de les textures i el cromatisme.

Entorn/Jardí

Les actuacions que es materialitzin a l'entorn d'aquest bé han de ser absolutament respectuoses per tal de preservar la seva imatge atenent a les tres consideracions que li confereixen els seus valors com a element patrimonial: arquitectònic-escultòric (obra singular); ambiental-paisatgístic (element clau en el reconeixent de l'entorn i del paisatge que conforma) i sociocultural-etnològic (peça que disposa d'un reconeixement en la identitat del lloc on se situa).

Estructura/interior

Les actuacions de restauració i/o de reparació efectiva de l'estructura del bé, es materialitzaran a partir del coneixement de l'ús i les tècniques emprades en la seva construcció original, amb ple respecte pels seus valors propis com element que ha particularitzat una estructura i una imatge externa definida i identificativa.

Si per tal de reparar un element i/o el conjunt del bé cal fer actuacions a l'interior de les seves estructures, es garantirà en tot moment la restitució correcta de la imatge exterior, per tal de no desvirtuar les seves característiques formals.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica En el seu origen aquesta font estava col·locada a la Plaça del Doctor Robert. Fou traslladada al seu lloc actual l'any 1949

Font del Càntir

S.14.EA

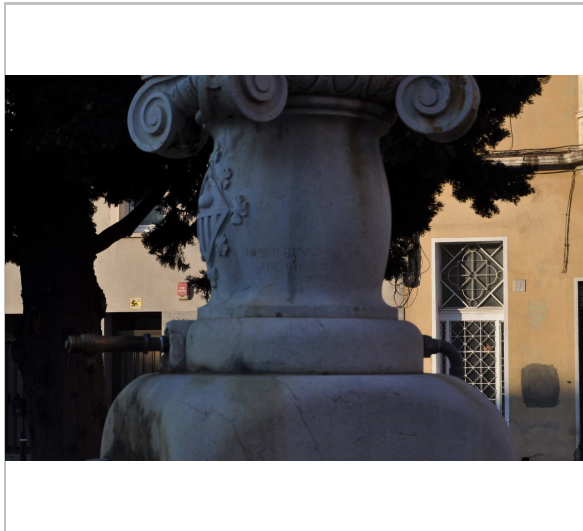
ALTRES IMATGES

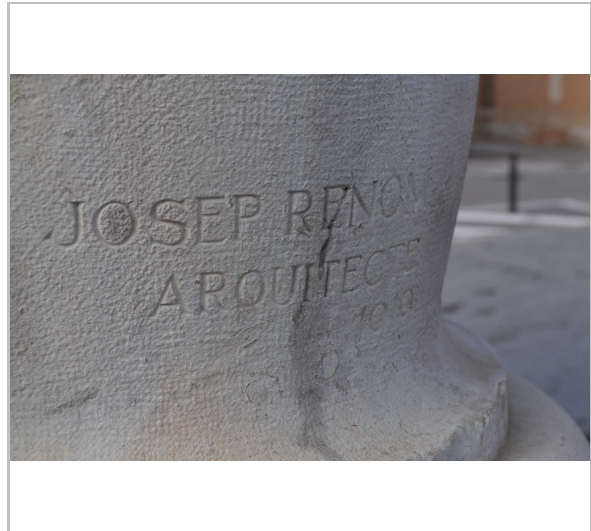
Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia històrica
Isabel Argany, 1982

S.15.CA

Adreça/es Passeig Revolució, de la, -
Coordenades UTM x = 426251,6 ; y = 4600404

Plànol Nd1-18

- Límit de bé
- Entorn de protecció

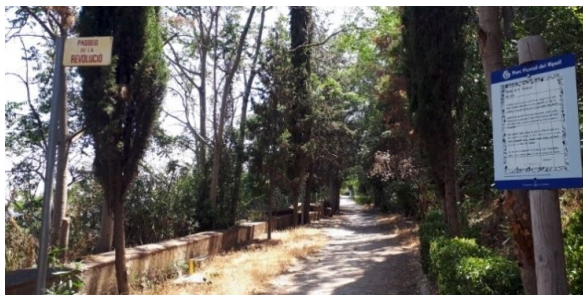
Categoria de protecció:

- BCIN
- BCIL
- BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Plànol normatiu

Fotografia del bé

Emplaçament

Passeig de la Revolució

S.15.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

Altres Conjunt emergent

CATALOGACIÓ

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Categoria BPU
Nivell prot. Diversos
Classificació Conjunts arquitectònics
Altres prot. Parc Fluvial del Ripoll. Inventari d'Elements d'Interès Cultural (1997-1998-1999)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Tipologia Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)

Subtipologia Vial i elements

Context El passeig de la Revolució és un carrer de la ciutat de Sabadell, que es troba al barri de La Cobertera-Covadonga del districte 1. Uneix el carrer de Santa Teresa i la carretera de Caldes, en el seu descens cap el riu Ripoll. És un element important de la història de Sabadell i compleix un destacat paper a la ciutat per ser enllaç entre el nucli urbà i el riu Ripoll.

Conjunt / Ambient Es tracta d'un dels racons més singulars de Sabadell, entre el barri de Covadonga i la carretera de Caldes, cap al riu Ripoll. Poc conegut entre la majoria de la ciutadania, però valorat entre el veïnat i els amants de la natura el passeig salva el pendent existent entre el barri i la llera del Ripoll. Com elements significatius cal esmentar la reproducció de la placa històrica que dona nom al passeig, l'estructura del viari, amb les baranes i els bancs integrats, en obra de mamposteria combinada amb fàbrica de maó massís en els seu reforç perimetral, així com els elements naturals que conformen el seu arbrat.

Actualment (2019), tal i com es descriu en la informació complementària, s'estan portant a terme obres de millora general en l'estructura del passeig que havia patit una important degradació als darrers anys. S'intervé en la vegetació de la timba i en la del camí, plantant noves espècies i incorporant el reg automàtic. Alguns arbres seran eliminats, i substituïts per d'altres. La il·luminació es renova, introduint enllumenat intel·ligent de color per reduir l'impacte en la fauna. Elements com el mur i els bancs de pedra es restauren. El paviment és reposat i en els punts amb més pendent s'hi aplica sauló sòlid, per evitar-ne la degradació.

A l'àrea de jocs infantils sobre el Passeig es canvia l'arbrat, que representava un risc per a la seguretat.

Ús actual Passeig

Ús original/altres Passeig

Estat conservació En procés de restauració i de millora; El condicionament que s'està portant a terme representa una millora per l'entorn, especialment en els dos accessos (inferior: carretera de Caldes i superior: carrer de Santa Teresa.

Situació de risc Altres riscos; Caiguda d'arbres.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

- ☒ Valor històric La via interurbana s'inicià a urbanitzar a finals de 1867, després de sufragar-se les despeses amb les multes imposades als sabadellencs detinguts per participar en la fallida revolta progressista.
- ☒ Valor urbanístic El passeig és una infraestructura del lleure que ha connectat, des de fa més de 150 anys, el Pont de la Salut i el barri de Covadonga i és plenament reconeguda dins la unió entre la part urbana, el Ripoll i el rodal.
- ☒ Valor sociocultural i etnològic El Passeig, que es va urbanitzar el 1868, celebra el seu 150è aniversari. Al voltant d'aquest fet, la Comissió del 150è Aniversari del Passeig de la Revolució, l'AAVV de Covadonga i l'Associació Cultural la Sèpia Verda, organitzen diverses activitats.
- ☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic Els elements de vegetació i la seva disposició en el talús del Ripoll són referents des del punt de vista natural, ambiental i paisatgístic.

Passeig de la Revolució

S.15.CA

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

Conjunt / Ambient

NP 1. INTEGRAL

Traçat original, així com els elements que el defineixen: barana, bancs d'obra integrats en la mateixa, arbrat referencial i altres elements de vegetació

NP 4. AMBIENTAL

Totalitat del conjunt. La pròpia configuració del passeig determina l'ambient on se situen totes les parts i els elements originals que li confereixen la singularitat pel que ha estat catalogat, especialment determinat per la presència de la seva estructura, traçat i definició dels valors originals, pervivint i millorant l'espai ambiental que l'envolta.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció

Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació; Restauració

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Sobre els elements de la infraestructura essencial, especialment sobre el conjunt del traçat, la vegetació i les parts que defineixen l'estructura del passeig (baranes, bancs integrats, plaques històriques i altres referents que defineixen i configuren el conjunt del passeig es proposen intervencions de conservació, per la seva rellevància ambiental i paisatgística.

Altrament podrà concretar-se, si el planejament general o derivat ho determina, una regulació general sobre el conjunt del àrea o sector on s'inscriu, així com sobre l'aplicació de mesures pel tractament de les seva imatge exterior. Les actuacions es faran respectant els valors del conjunt catalogat.

D'altra banda, es determina la proposta de museïtzació del Passeig: restaurar el mur i els bancs de pedra; fixar panells informatius al camí; incloure un sistema de reg automàtic; substituir l'arbrat que posi en risc la seguretat; plantar noves espècies per a millorar el traçat; reposar trams del paviment amb sauló sòlid; facilitar el pas a les seccions amb xaragalls i més pendent; i substituir l'enllumenat amb proposta pilot d'il·luminació intel·ligent de color, adient pels límits del rodal i l'impacte ambiental sobre la fauna.

A nivell d'intervencions concretes:

-No s'autoritza l'enderroc dels elements protegits esmentats anteriorment.

-No s'autoritza modificació de traçats superficials definitoris de la tipologia i la configuració original del passeig.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica

El passeig es va començar a construir el 1867, sufragat amb les multes imposades als ciutadans sabadellencs detinguts arran de la revolta progressista que tingué lloc a tot Catalunya el mes d'agost d'aquell mateix any.

Aleshores el capità general destituí l'ajuntament popular i féu empresonar l'alcalde Llorenç Juncà i alguns regidors, com també els primers contribuents de la vila que no havien acatat les seves ordres. Els alliberà el 5 de setembre, no sense haver-los imposat abans una quantiosa multa que ordenà dedicar-la a una obra d'embelliment de la vila. Feliu Vilarrúbias, el nou alcalde governatiu que havia substituït Juncà, va decidir que l'obra fos un passeig que unís la ciutat amb el pont de la Salut, passeig que s'havia d'anomenar d'Isabel II.

Tanmateix, després de la Revolució de Setembre de 1868, amb el destronament de la reina, la Junta Revolucionària acordà donar-li el nom de passeig de la Revolució.

Bibliografia

CITES DOCUMENTALS I FONTS:

Agustí Rius i Borrell
Sabadell. Monografia
Biblioteca Sabadellenca
1929

Passeig de la Revolució

S.15.CA

"Revolució de setembre.- Eren les onze de la nit del dia 29 de setembre de 1868 quan un repic de campana comunicà a Sabadell el triomf, a Madrid i Barcelona, d'aquella revolució que bolcà una dinastia. Al dia següent al matí passà en el tren el Capità General de Catalunya, Conde de Cheste, qui, baixant a l'extrem de la Rambla amb alguna força de tropa, cridà l'Alcalde, l'informà de l'ocorregut i el deixà amb llibertat d'obrar segons les circumstàncies. En sa conseqüència, constituït l'Alcalde, amb alguns regidors, a la Casa Consistorial, resignà el càrrec a una Junta provisional nomenada pel poble, la qual s'ocupà immediatament de dirigir al públic una al·locució en la qual deia: "Agermanades la llibertat i l'ordre, la moderació i la justícia, us presentareu davant del poble espanyol amb el caràcter que tots reconeixem en l'obrer català, i en presentar-vos dignes defensors de la causa de la llibertat i de la moralitat, resplendirà més i més la justícia del triomf, tan dignament obtingut." No foren desoïts aquests consells, ni llavors ni en el successiu, i aquell moviment fou solemnitzat amb músiques que recorrien els carrers completament animats com un dia de festa extraordinària." (p. 145-146)

"L'any anterior s'havia explanat el passeig d'Isabel II a les costes del riu Ripoll, entre la prolongació del carrer de la Creueta i el camí de la Salut. Després se l'anomenà "de la Revolució". Havent-se dit que s'obria en compensació d'una multa arbitrària imposada pel Capità General, el poble, burleta, l'anomenà des de llavors "El Passeig del cop". (Nota 34, p. 163)

Marian Burguès
Sabadell del meu record
Joan Sallent, Impressor
1929

"La visió més poètica i reconfortadora de l'esperit dels habitants de la nostra vila era, sens dubte, tota la vorera que va del carrer de Quevedo, congut per Passeig de la Revolució, fins a la Cobertera. [...] Aquell passeig fet pel caminet ran de cingle fins a la Cobertera, era concorregut tothora. El panorama del riu Ripoll vorejat d'albes i pollancres, bardissars i canyes, falgueres i xèrries; aquells hortets tan diversament conreats com un mosaic i regats pel rec dels molins; les tonalitats de les terres de tintes roses i ocres i mangres i sienes dividits els colors per unes ratlletes de reguerotets, i bròquils i cols gegantes, blats de moro o herbetes com el peu trist, corretjoles i fanassa; els molins des del camí de la Salut fins al molí d'En Gall, ha estat tapat per a sempre. Ens hem deixat prendre un passeig magnífic."

Miquel Carreras
Elements d'història de Sabadell
Ajuntament de Sabadell
1932

"Més encara que en altres bandes d'Espanya, s'agitava a Sabadell la forta opinió progressista, que des del 1856 els governs de moderats i liberals, a les ordres de la reina, reprimien. La gran majoria progressista de la vila va veure amb goig l'aixecament republicà d'agost de 1867. Ocupava aleshores la Capitania General el comte de Cheste que, en 21 d'agost, va destituir l'Ajuntament popular presidit per Llorenç Juncà, que fou empresonat així com alguns regidors; va desterrar varis progressistes assenyalats de la població, i va tancar a la Ciutadella els primers contribuents de la vila que no havien acudit a les seves ordres. En 5 de setembre els va alliberar, no eximint-los, per això, d'una quantiosa multa, la qual manà que fos aplicada a una obra d'embelliment de la vila: L'Alcalde governatiu Feliu Vilarrúbies va decidir que aquesta obra fos un passeig que comunicés la població amb el pont de la Salut, passeig que havia d'anomenar-se d'Isabel II i que, naturalment, amb la Revolució de Setembre va canviar de nom per a ésser el

Actuacions / altres

El mes d'abril de 2019, la Junta de Govern de l'Ajuntament de Sabadell adjudicà obres de millora al passeig, en tot el seu recorregut, entre la carretera de Caldes i el carrer de Santa Teresa. La intervenció serveix per potenciar el recorregut paisatgístic d'accés al parc fluvial del Ripoll. L'objectiu ha estat el de millorar la timba enjardinada entre el passeig i el jardí de Salvador Sarrà, annex al carrer de Santa Teresa. Les obres permetran rehabilitar el ferm des del passeig de la Revolució, amb el mateix paviment actual, i millorar l'inici de la baixada de la Cobertera a l'extrem sud, amb sauló sòlid. També s'arranjen els murs del passeig, les plataformes entre el carrer de Santa Teresa i la carretera de Caldes, com també l'enllumenat.

Passeig de la Revolució

S.15.CA

En relació amb el Passeig de la Revolució, el Ple municipal, en sessió celebrada el dia 2 d'octubre de 2019 va aprovar el següent acord:

“PRIMER: Que l'Ajuntament amb motiu del 151è aniversari del Passeig de la Revolució l'incorpori en la revisió del Pla Especial de Protecció dels Béns Arqueològics, Mediambientals i Arquitectònics de Sabadell (PEPBAMAS), atès el seu valor patrimonial, simbòlic, històric i paisatgístic. És un tema d'interès general, ja que ha sortit a la llum pública el seu estat a la vista de com s'ha fet la darrera intervenció de millora. La protecció hauria de tenir en compte les restes de les Coves a la part baixa del passeig que van estar habitades als anys 50.

SEGON: Que s'incorpori la Baixada de la Cobertera, els talussos del Ripoll i del passeig fins al camí del Molí d'en Fontanet en l'apartat d'Elements d'Infraestructura, mobiliari urbà i espais oberts del PEPBAMAS per tal de preservar els seus valors funcionals i paisatgístics i potenciar la seva funció de comunicació amb el Parc Fluvial del Ripoll. (...)”

Observacions

HISTORIAL TOPONÍMIC

Isabel II (1867)

Revolució (1868)

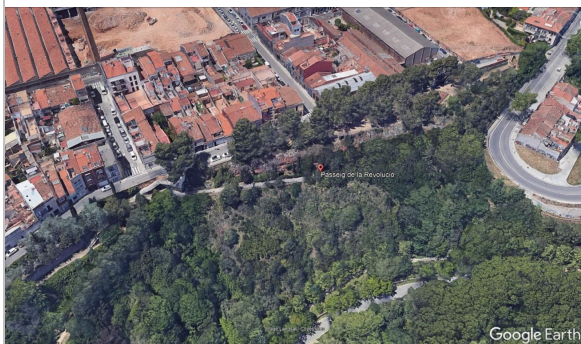
Santa Teresa (27.5.1939), paseo

Revolució (30.10.1985), passeig

Passeig de la Revolució

S.15.CA

ALTRES IMATGES

*Panoràmica passeig i entorn
oogle Earth*

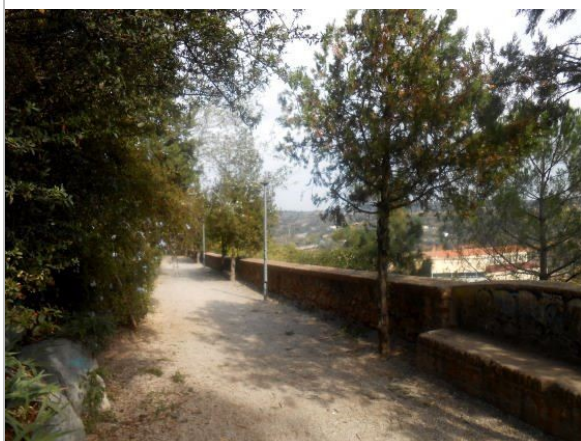
*Banc original
Diari de Sabadell*

*Tram central
Ramon Solé*

*Final tram inferior
Ramon Solé*

*Barana-banc
Ramon Solé*

*Paviment i barana-banc
Ramon Solé*

Passeig de la Revolució

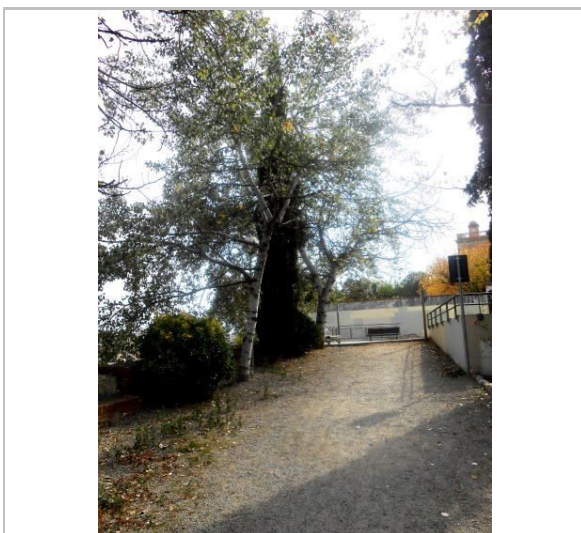
S.15.CA

*Accés des de c. Sta. Teresa
Ramon Solé*

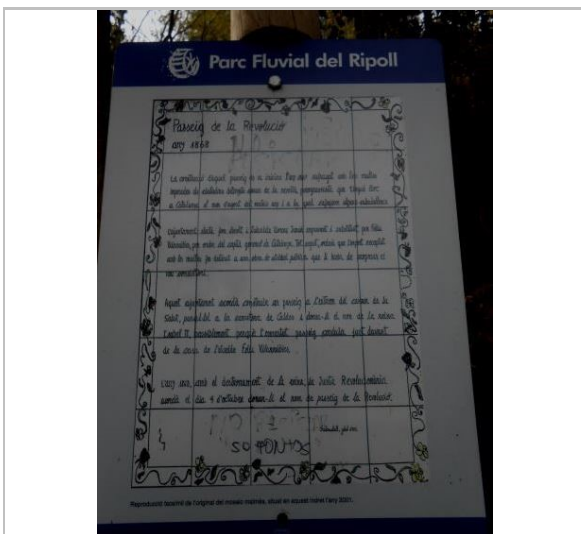
*Detall banc i barana
Ramon Solé*

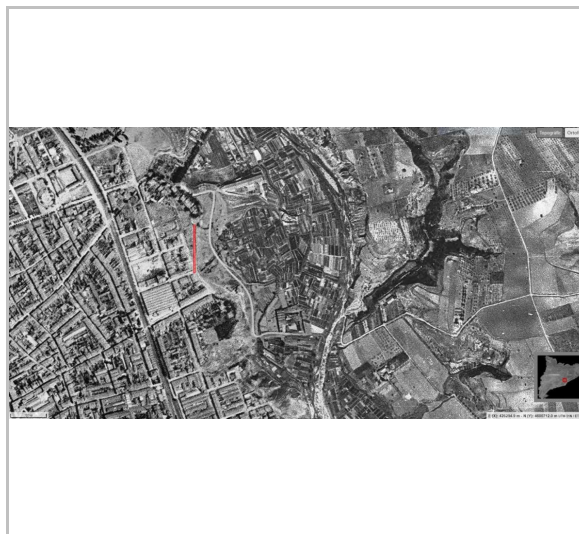
*Final tram superior
Ramon Solé*

*Detall placa Passeig
Ramon Solé*

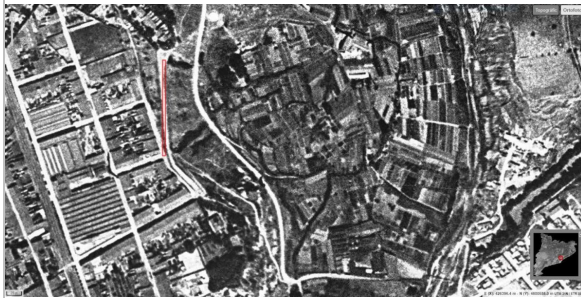
*Placa commemorativa
Ramon Solé*

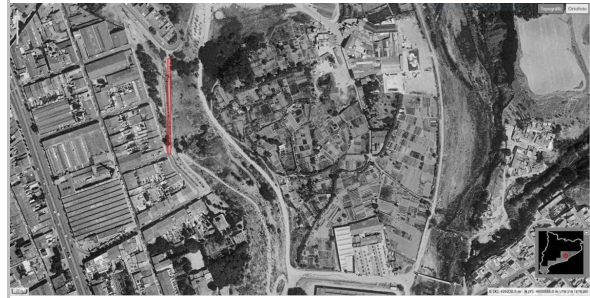
*Fotovol 1946
ICGC*

Passeig de la Revolució

S.15.CA

Fotovol 1956
ICGC

Fotovol 1994
ICGC

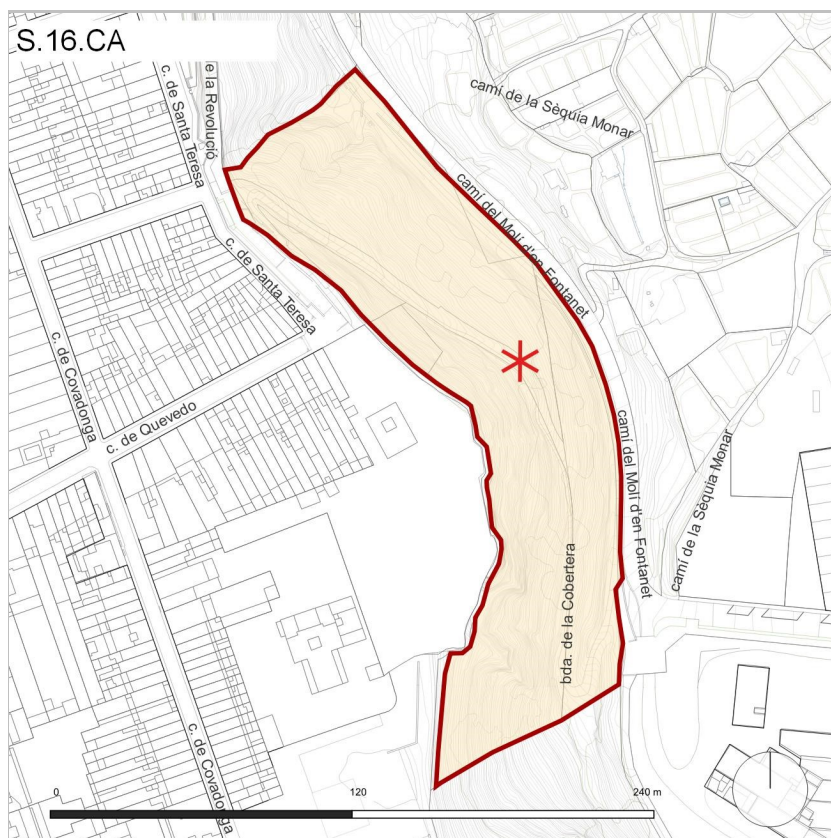
Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

Altres denominacions Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll. Pg fins el Molí d'en Fontanet

DADES BàSIQUES

Adreça/es	Baixada Cobertera, de la, s/n Camí Molí d'en Fontanet, del, s/n			Codi INE	187
Coordenades UTM	x = ; y =			Plànol	Nd1-18
Dades cadastrals	Número	Superfície	Sostre	N. plantes	
	6406002DG2060B0001EJ				
	6405001DG2060B0001SJ				
	6405003DG2060B0001UJ				

Plànol normatiu

LLEGENDA

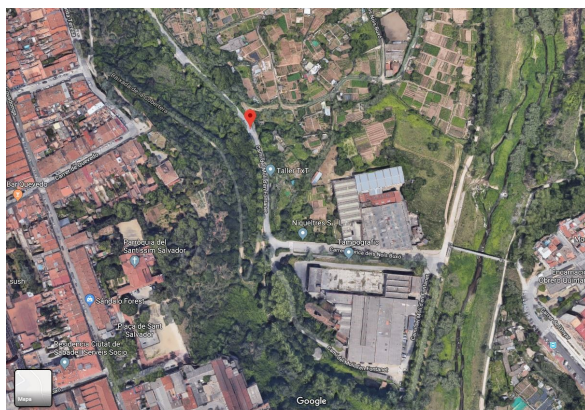
- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- ✱ BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

Altres Conjunt emergent

CATALOGACIÓ

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Categoria BPU
Nivell prot. Diversos
Classificació Conjunts arquitectònics
Altres prot. Parc Fluvial del Ripoll. Inventari d'Elements d'Interès Cultural (1997-1998-1999) / S.15.EA Passeig de la Revolució

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Tipologia Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)

Subtipologia Vial i elements

Context El riu Ripoll neix i recorre tota la comarca del Vallès Occidental i creua de nord a sud el terme municipal de Sabadell al llarg de 7 km. Com a riu mediterrani, el Ripoll es caracteritza per un cabal normalment escàs i per un règim irregular de crescudes, molt poc freqüents però molt importants. La seva ubicació prop de la ciutat li confereix la singularitat de ser el punt de contacte entre l'espai urbà i el medi natural. El riu travessa terrenys al·luvials, fet que provoca una accidentada erosió al llarg del seu recorregut, i ofereix un paisatge molt recognoscible de talussos, cornises i terrasses.

Conjunt / Ambient La Cobertera està situada en el barri de Covadonga, al llarg del carrer de Covadonga entre la carretera de Caldes i el carrer de les Tres Creus i al final del carrer de Bilbao amb la plaça de Sant Salvador.

Era un antic barranc poc acollidor i deshabitat sobre el riu Ripoll, un espai que apareix documentat l'any 1425, per la qual cosa té un valor patrimonial. Durant els anys la morfologia del terreny va anar canviant, servia d'abocador de terres i de animals morts. Per aquest motiu va ser un lloc de molts carronyaires, lloc de corbs. El nom popular de l'indret possiblement s'originà en "La Cobertera", per els corbs que en altres temps l'havien poblat.

Marian Burguès, el defineix com un barranc esfereïdor, amb grosses alzines al fons i unes barraques que hi havien fet els gitanos i bohemis. A la cobertera s'hi abocaven la major part de les aigües pluvials conduïdes fins allà per recs o canals secs. El salt d'aigua de les pluges motivà que s'enfondís i eixamplés el lloc.

A la part baixa del talús la baixada de la Cobertera enllaça amb el camí del Molí d'en Fontanet, després de passar davant de la fàbrica dels Nois Buxó, que queda al peu del propi camí, a tocar la llera del riu Ripoll.

Ús actual Passeig / Camí

Ús original/altres Passeig / Camí

Estat conservació Regular; Hi ha part dels talussos del Ripoll que es troben en un estat força deficient. En canvi, tant el camí de la Revolució (S.15.CA) com la Baixada de la Cobertera presenten com a vials destacats en el descens al riu, un estat força acceptable.

En els darrers temps s'estan portant a terme obres de condicionament. Cal afegir, també els projectes que des de l'administració municipal s'estan portant a terme per a la millora dels talussos, els camins històrics i els marges del riu Ripoll, a fi de millorar qualitativament aquests entorns.

Situació de risc Altres riscos; Descripció del(s) risc(os). Caiguda d'arbres a la Baixada de la Cobertera

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric

Els talussos del Ripoll representen en el seu conjunt un dels factors geomorfològics més identificadors en la configuració de Sabadell.

Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

☒ Valor urbanístic	La Baixada de la Cobertera i el passeig, a l'igual que el passeig de la Revolució, són vials estratègics en l'articulació i connectivitat entre la plataforma urbana i la llera del Ripoll, en el descens del talús natural.
☒ Valor sociocultural i etnològic	La Cobertera ha estat un antic barranc poc acollidor i deshabitat sobre el riu Ripoll. Els canvis en la morfologia del terreny han incidit en la memòria de molts ciutadans, que encara recorden l'abocador de terres i d'animals morts.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Els elements de vegetació i la seva disposició en el talús del Ripoll són referents des del punt de vista natural, ambiental i paisatgístic.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

Conjunt / Ambient

NP 1. INTEGRAL

Traçats originals dels camins i passeigs, així com els elements que el defineixen intrínsecament sense alteracions artificioses

NP 4. AMBIENTAL

Totalitat del conjunt emmarcat en els talussos del Ripoll. La pròpia configuració física dels talussos del Ripoll i dels seus camins històrics, especialment la Baixada de la Cobertera en aquest cas, determina l'Ambient on se situen totes les parts i els elements originals que li confereixen la singularitat pel que ha estat catalogat, especialment determinat per la presència de la seva configuració orogràfica, traçat i definició dels valors originals, pervivint i millorant l'espai ambiental que l'envolta.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció

Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació; Restauració

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

El tractament dels talussos del Ripoll que inclou entre d'altres actuacions previstes, el passeig de la Revolució (S.15.CA), la Baixada de la Cobertera i el passeig fins el Molí d'en Fontanet per la seva qualitat paisatgística, ambiental i, en definitiva patrimonial, ha d'incidir sobre els accessos, l'ordenament urbanístic i industrial, la recuperació del patrimoni arquitectònic i el paisatge natural amb l'objectiu de seguir millorant els valors ambientals, el lleure i les activitats compatibles amb l'entorn.

Els talussos del Ripoll són un espai únic i singular del terme municipal, per això cal destacar la intenció d'acostar-lo més al nucli urbà, en particular al barri de Covadonga.

L'objectiu ha de ser millorar l'accés al riu, a través de diverses vies, entre elles el passeig de la Revolució i la Baixada de la Cobertera seguint pel passeig del Molí d'en Fontanet, cap al riu i organitzar-hi activitats diverses, a més d'assegurar la preservació dels elements patrimonials i naturals que l'espai allotja.

La seva catalogació és una oportunitat estratègica amb la clara vocació de fer aflorar el potencial d'aquesta gran àrea natural imprescindible per a la ciutat i la conurbació de Sabadell. Un espai natural que ha de penetrar a la ciutat, un espai verd que arribi a una reserva ambiental oberta i que requereix d'una especial protecció. És a dir, considerar el Ripoll és un patrimoni natural i ambiental que actua de membrana i que ens ha de permetre acostar i reduir distàncies entre les dues lleres de la ciutat.

En el terreny de l'accessibilitat, la millora dels dos passeigs i/o la Baixada de la Cobertera ha de ser entesa com la possibilitat d'accedir de forma ràpida i sense barreres al conjunt del parc fluvial, per la qual cosa caldrà potenciar els àmbits de proximitat a les estacions ferroviàries i de bus, construir nous accessos als diversos nivells i facilitar l'arribada als nous equipaments públics previstos com un pilar fonamental per a l'estratègia de recuperació del conjunt dels talussos del Ripoll, acostant la fàbrica del Nois Buxó, el propi Molí d'en Fontanet o, també, el Molí d'en Torrella, prioritzant sempre la connectivitat amb transport públic versus el transport privat.

Sobre els elements de la infraestructura essencial, especialment sobre el conjunt dels traçats de la Baixada de la Cobertera i el passeig fins el Molí d'en Fontanet, es preserva la vegetació autòctona dels entorns i les parts que defineixen l'estructura tradicional. Es

Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

proposen intervencions de manteniment i/o reparació, per la seva rellevància ambiental i paisatgística.

Així com propostes encaminades a la restauració ambiental, la disposició de mobiliari urbà en els passeigs vertebradors (passeig de la Revolució, Baixada de la Cobertera); la fixació de panells informatius que marquin la ruta o camí, des del Barri de Covadonga fins el Ripoll, a través de la Baixada de la Cobertera i el passeig fins el Molí d'en Fontanet; incloure un sistema de reg automàtic; substituir l'arbrat que posi en risc la seguretat; plantar noves espècies per a millorar el traçat; reposar trams del paviment amb sauló sòlid; facilitar el pas a les seccions amb xaragalls i més pendent; i substituir l'enllumenat amb proposta pilot d'il·luminació intel·ligent de color, adient pels límits del rodal i l'impacte ambiental sobre la fauna.

A nivell d'intervencions intervencions:

- No s'autoritza l'alteració no justificada de les parts protegides anteriorment.
- No s'autoritza modificació de traçats superficials definitoris de la tipologia i la configuració original del passeig, especialment en el cas de la Baixada de la Cobertera.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica La Baixada de la Cobertera és el nom popular de la timba sobre les hortes del Ripoll, documentada des de 1425, que, segons Marian Burguès, "havia estat un barranc esfereïdor, amb grosses alzines al fons..." La Cobertera es troba situada al final del carrer de Bilbao, avui parcialment ocupada per la plaça de Sant Salvador, construïda en terrenys guanyats a la timba pels abocaments de terra i runa que s'hi havien anat fent al llarg dels anys. El nom de l'indret, possiblement s'originà en el terme "corbertera", pels corbs que en altre temps l'havien poblat. Molí situat al peu de la Cobertera, documentat des del segle XIV i avui abandonat. El corrent d'aigua que el feia funcionar procedia de la Sèquia Monar, que neix a la resclosa de davant el molí de l'Amat i que servia per a regar les hortes de can Puiggener, de la Garriga i de l'Horta Vella. El passeig fins el Molí d'en Fontanet és un recorregut tradicional que s'inicia a la part baixa de la Cobertera i ens acosta al molí draper més antic documentat a Sabadell. Aquest bé arquitectònic, des del 1559 apareixia com a fariner i, successivament, va ser draper i fariner simultàniament i encara trull d'oli, fins que a finals del segle XIX acollí una màquina de vapor. El nom de Fontanet associat al molí apareix el 1660. Anteriorment va ser conegut per molí de Via, molí d'en Pere d'Om, molí Cremat i molí d'en Nuell.

Bibliografia

Historial toponímic de la Baixada de la Cobertera
Cobertera (25.10.1995)
BIBLIOGRAFIA

Cites documentals i fonts

- Llibre quatre itineraris pel Ripoll a Sabadell de l'entitat Amics del Ripoll.
- Llibre Itineraris pel rodal de Sabadell de la Unió Excursionista de Sabadell (U.E.S.)
- Llibre Sabadell del Meu Record de Marian Burguès on s'ha extret el paràgraf següent

Marian Burguès
Sabadell del meu record
Joan Sallent, Impressor
1929

"La Cobertera havia estat un barranc esfereïdor, amb grosses alzines al fons i unes barraques que hi havien fet els gitanos i bohemis sense xopluc. [...] A la Cobertera hi abocaven la major part d'aigües pluvials conduïdes fins allà per recs o canals secs que, eixint de la via del carril, travessaven els camps d'en Mateu de la Marca. El salt de l'aigua de la pluja motivà que s'enfondís i s'eixamplés aquell loc. A les ribes a sota de la capa de roca calissa hi havia alguns forats on les olives hi niaven. Les olives o xibeques, com s'anomenen en alguns indrets, són uns ocells de nit, molt decoratius, d'un plomatge tan fi i de tints tan delicades que tenien admiradors. Això feia que alguns arriscats, amb cordes o escales, ben lligades s'atrevisssin a caçar-les al seu temps, quan les cries eren ja fetes. [...] La Cobertera es troba al capdavant de l'actual carrer de Bilbao, que parteix el carrer de Covadonga. Actualment ha perdut l'aspecte desagradable de quan ens referim en aquesta nota [...] de fa alguns anys, totes les deferres de construcció que es fan a la ciutat allà són abocades; actualment hi ha guanyats ben bé uns divuit o vint metres de ço que abans era

Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

estimbat. La Cobertera tenia una tradició que no sé què té de veritat. Es contava entre la mainada que el Pere Minaire, un senyor de levita, barret i bastó, un dia, després d'haver-hi tirat bastó i barret al fons, s'hi tirà ell i quedà mort."

Historial toponímic del Molí d'en Fontanet

Molí d'en Fontanet (29.5.2002)

BIBLIOGRAFIA

Cites documentals i fonts

Marian Burguès

Sabadell del meu record

Joan Sallent, Impressor

1929

"Al molí d'En Fontanet recordo que hi havia un gros lledoner a la soca del qual hi havia una barraca on hi cabien dos xavals. Si aquell lledoner, un roure i alzines que hi havien al darrera, d'una gruixària d'un metre, fossin plantats en fundar el molí, podríem assignar-los alguns cents anys, car és sabut que els lledoners, més que els roures i les alzines, els calen segles per fer aquella creixença."

Actuacions / altres

En relació amb el Passeig de la Revolució, el Ple municipal, en sessió celebrada el dia 2 d'octubre de 2019 va aprovar el següent acord:

"PRIMER: Que l'Ajuntament amb motiu del 151è aniversari del Passeig de la Revolució l'incorpori en la revisió del Pla Especial de Protecció dels Béns Arqueològics, Mediambientals i Arquitectònics de Sabadell (PEPBAMAS), atès el seu valor patrimonial, simbòlic, històric i paisatgístic. És un tema d'interès general, ja que ha sortit a la llum pública el seu estat a la vista de com s'ha fet la darrera intervenció de millora. La protecció hauria de tenir en compte les restes de les Coves a la part baixa del passeig que van estar habitades als anys 50.

SEGON: Que s'incorpori la Baixada de la Cobertera, els talussos del Ripoll i del passeig fins al camí del Molí d'en Fontanet en l'apartat d'Elements d'Infraestructura, mobiliari urbà i espais oberts del PEPBAMAS per tal de preservar els seus valors funcionals i paisatgístics i potenciar la seva funció de comunicació amb el Parc Fluvial del Ripoll. (..)"

Observacions

El projecte per convertir Covadonga en un balcó verd al riu Ripoll torna a prendre vida arran d'un avanç dels canvis urbanístics que faran possible, a llarg termini, unir el passeig de la Revolució i el campus de la Universitat Autònoma de Barcelona del carrer Emprius amb un corredor verd. La iniciativa, inclosa en el planejament urbanístic, no s'ha pogut implementar mai pel gran cost que suposen les expropiacions de terrenys necessàries per fer-ho possible, però en el moment de la redacció del catàleg es planteja una nova alternativa.

En relació amb els talussos del Ripoll i, més concretament amb el passeig de la Revolució, la Baixada de la Cobertera i el passeig fins el Molí d'en Fontanet, el Ple municipal, en sessió celebrada el dia 2 d'octubre de 2019 va aprovar el següent acord:

"PRIMER: Que l'Ajuntament amb motiu del 151è aniversari del Passeig de la Revolució l'incorpori en la revisió del Pla Especial de Protecció dels Béns Arqueològics, Mediambientals i Arquitectònics de Sabadell (PEPBAMAS), atès el seu valor patrimonial, simbòlic, històric i paisatgístic. És un tema d'interès general, ja que ha sortit a la llum pública el seu estat a la vista de com s'ha fet la darrera intervenció de millora. La protecció hauria de tenir en compte les restes de les Coves a la part baixa del passeig que van estar habitades als anys 50.

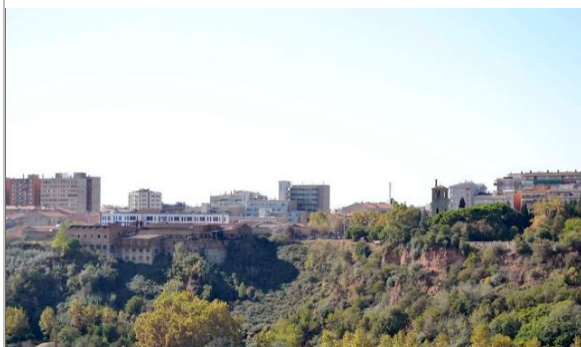
SEGON: Que s'incorpori la Baixada de la Cobertera, els talussos del Ripoll i del passeig fins al camí del Molí d'en Fontanet en l'apartat d'Elements d'Infraestructura, mobiliari urbà i espais oberts del PEPBAMAS per tal de preservar els seus valors funcionals i paisatgístics i potenciar la seva funció de comunicació amb el Parc Fluvial del Ripoll. (..)"

A curt o mitjà termini, però, Covadonga es convertiria en un barri obert al riu, amb un paisatge amb continuïtat. En aquest sentit, la nova configuració de la zona també serviria per crear nous recorreguts des de la universitat a la plaça Sant Salvador i fins a Torremoreu, per la baixada de la Cobertera.

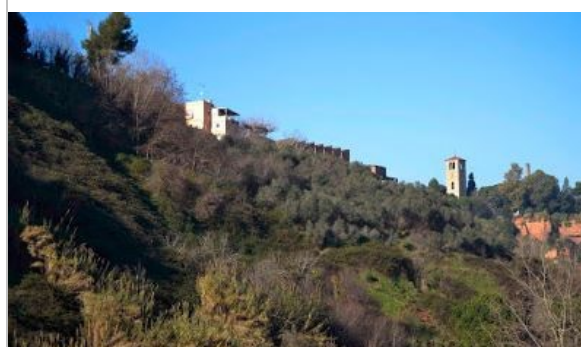
Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

S.16.CA

ALTRES IMATGES

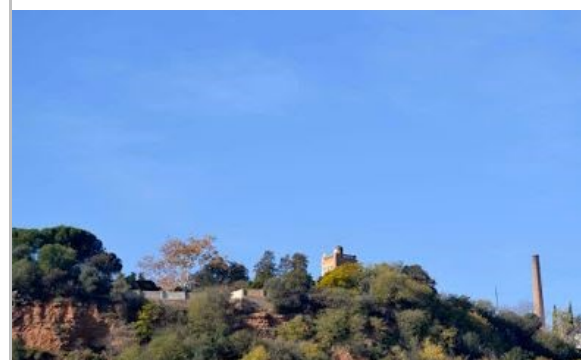
*Barranc de la Cobertera
Norbert Vila*

*Barranc de la Cobertera
Norbert Vila*

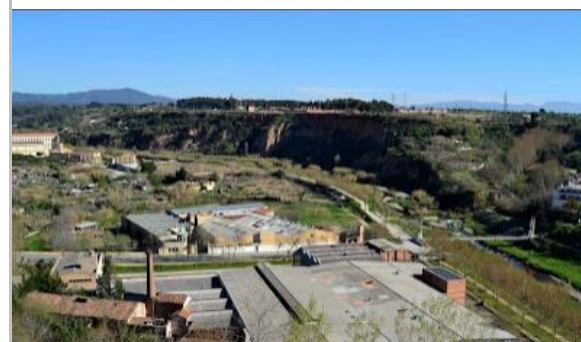
*Barranc de la Cobertera
Norbert Vila*

*Barranc de la Cobertera
Norbert Vila*

*La Cobertera. Coves al camí St. Antoni
Fotografia històrica 1955 AHS*

*Ripoll. Nois Buxó - Molí d'en Fontanet
Norbert Vila*

Baixada de la Cobertera. Talussos del Ripoll

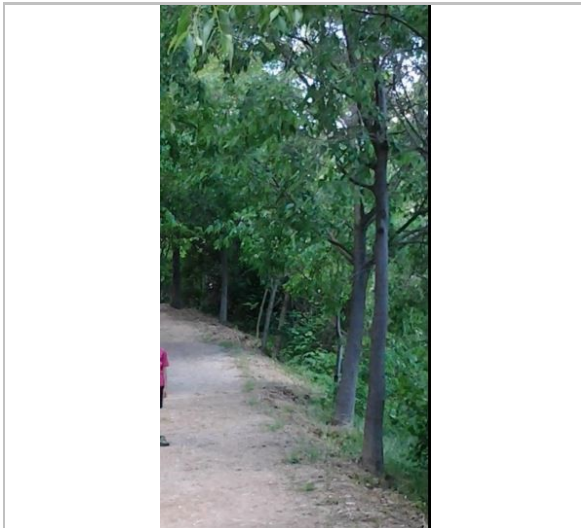
S.16.CA

*Molí d'en Fontanet
AHS, a. 1930*

Placa Baixada Cobertera

Baixada de la Cobertera

Fites de Terme

S.17.CA

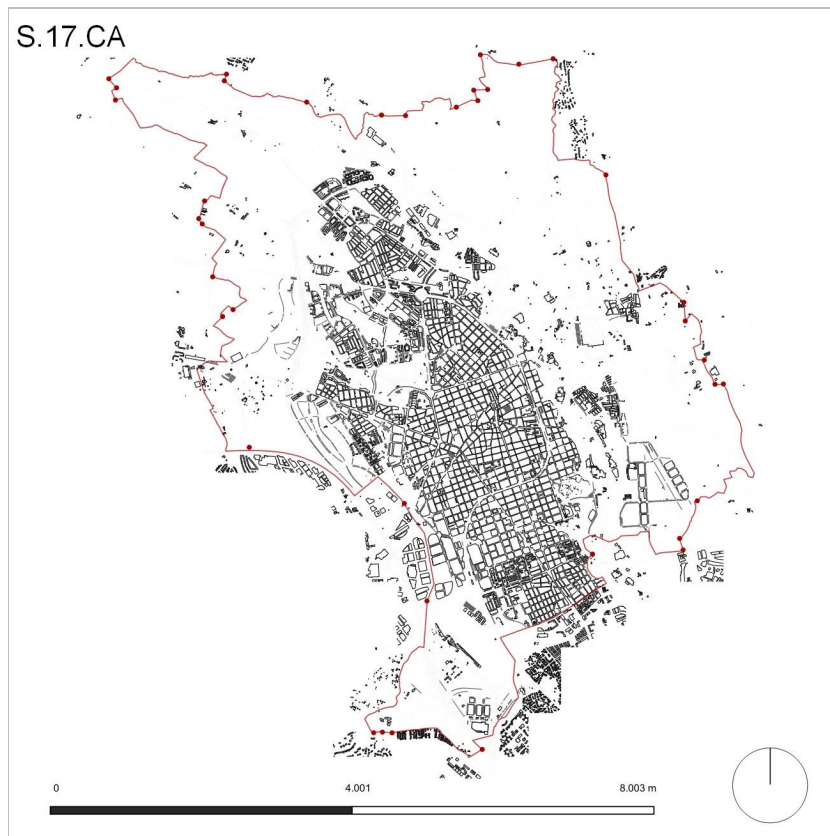
DADES BÀSIQUES

Adreça/es vàries

Codi INE 187

Coordenades UTM x = vàries ; y = vàries

Plànol Nr1

LLEGGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- BCIN
- BCIL
- BPU

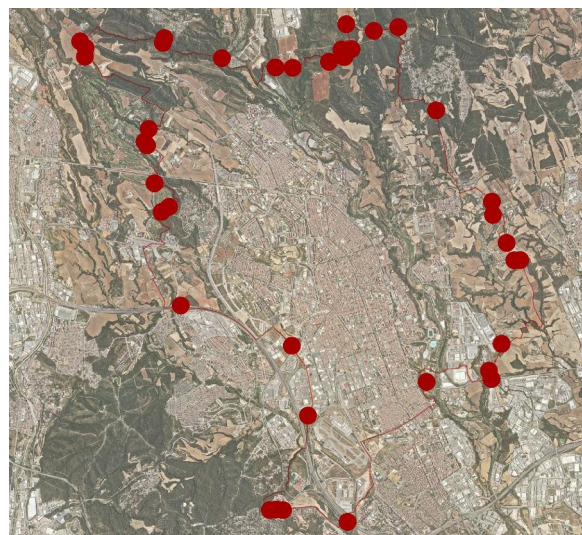
Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Plànol normatiu

Torrent de Gotelles. S.XVIII

Emplaçament

Fites de Terme

S.17.CA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

Altres Conjunt emergent

CATALOGACIÓ

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Categoria BCIL
Nivell prot. 1. Integral
Classificació Conjunts arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Tipologia Elements Singulars / Espais i mobiliari urbà (S)

Subtipologia Obra popular

Context Una fita, fita de terme, pedra de fita o molló és una marca sobre el territori que serveix per a delimitar un terme o finca, o bé per a marcar el recorregut d'una via, camí o carretera. Solen ser fets de pedra, tot i que modernament són fetes de metalls, ciment o altres materials resistent a les inclemències del temps. Molt sovint duen inscripcions que indiquen la distància a l'origen del terme. És probable que derivin dels mil·lars que els romans col·locaven a les seves vies.

Conjunt / Ambient No es poden passar per alt els valors històrics i patrimonials de les fites localitzades dins el terme municipal de Sabadell, pràcticament de manera exclusiva ubicades al rodal. Aquestes fites poden ser, generalment, de terme i de finques rurals, totes elles -les que han estat localitzades- es troben disperses pel territori municipal i tal i com s'ha esmentat anteriorment, principalment es troben al rodal. Son elements d'obra popular que tenen un alt risc de desaparèixer i/o de ser malmeses, arrencades o menystingudes.

El conjunt de les fites de terme de Sabadell i altres fites de propietats rústiques que es localitzen en diversos punts del municipi tenen una cronologia que va del segle XVII a mitjans segle XX i són de tipologia diversa.

A l'AHS es conserven dos expedients rellevants sobre la delimitació i afitament del terme de Sabadell, que daten dels anys 1889-1897 i 1917 respectivament:

- AMH 25, Foment, exp. 13/1890, "Estadística. Territori municipal. 1889-1897. Diligències sobre la delimitació i afitament del terme".

En diverses actes del "deslinde y amojamiento del término municipal de Sabadell", redactades entre el 23 de gener i l'1 d'abril de 1890, es descriuen detalladament i textualment els emplaçaments d'un total de 71 fites en la delimitació del terme amb els municipis de Polinyà (17 fites), Santa Perpètua de Mogoda (12 fites), Barberà del Vallès (19 fites), Cerdanyola del Vallès (10 fites), Sant Quirze del Vallès (3 fites) i Terrassa (10 fites).

Hi ha un dibuix -que s'inclou a la informació gràfica de la fitxa- amb el model de fita que cal posar, segons la Reial Ordre del 16 de maig de 1882.

- AMH 150, Foment, exp. 1646/1936, "Actes de delimitació del terme municipal de Sabadell corresponents a 1917 (còpies de l'11 d'abril de 1936)".

Són les còpies de les actes de reconeixement de les línies divisòries del terme i per senyalar les fites amb municipis limítrofs: Santa Maria de Barberà, Cerdanyola, Sant Quirze de Terrassa, Terrassa, Castellar, Sentmenat, Polinyà, Santa Perpètua de Mogoda, fetes l'octubre de 1917 i copiades l'abril de 1936 per la Direcció Tècnica del Instituto Geográfico de Madrid. A petició de l'alcaldia de Sabadell (Magí Marcè). Hi va adjunt un plànol del municipi de l'època.

Hi ha diferents tipologies. La més comuna és la fita termenal que presenta una forma de prisma triangular i està realitzada en pedra calcària, com les següents:

- Fita termenal del Torrent d'en Gotelles (termes de Castellar del Vallès / Sabadell / Castellar del Vallès). Segle XVIII.
- Can Coniller (Sant Quirze del Vallès / Terrassa / Sabadell)
- Torrent de Can Quer (Castellar del Vallès / Sentmenat / Sabadell)

Fites de Terme

S.17.CA

- Can Riera (Sentmenat / Polinyà / Sabadell)
- (Polinyà / Santa Perpètua / Sabadell)
- Can Llobateres, km. 2,75 (Santa Perpètua de Mogoda / Barberà / Sabadell)
- Estació dels Ferrocarrils del Nord-RENFE (Barberà del Vallès / Cerdanyola del Vallès / Sabadell)
- Castellort (Cerdanyola del Vallès - Bellaterra / Sant Quirze del Vallès / Sabadell)
- Fita termenal de tipus prismàtic de secció quadrangular i de pedra calcària, com la núm. 14 entre municipis de Sabadell (S) i Polinyà (P), Finals segle XIX.
- Fita termenal de tipus prismàtic de secció quadrangular i de pedra calcària, núm. 55 entre municipis de Sabadell (S) i Cerdanyola del Vallès ("S" de "Sardanyola"), de tipus quadrangular i de pedra calcària. Finals segle XIX.
- Fita termenal de tipus prismàtic de secció quadrangular i amb coronament piramidal i realitzada en formigó, com la de Sabadell amb el municipi de Santa Perpètua de Mogoda, situada al camí de Santiga a Can Pobla. Mitjans segle XX.
- Fita termenal de Sabadell amb el municipi de Castellar del Vallès, situada al Camí Ral, de tipus prismàtic amb coronament piramidal i de formigó. Mitjans segle XX.

Finalment, les de forma irregular:

- Fita de finca rural de propietat privada, es localitza al Camí Ral de Sabadell a Castellar del Vallès, de tipus arrodonit i de pedra calcària. Segles XVIII-XIX.
- Fita del Pantà de Ribatallada, de tipus triangular, als límits amb els termes de Castellar del Vallès i de Terrassa. Segle XIX.

Altres fites:

- Fita de terme d'època medieval, localitzada l'any 2022, al sector del bosc de Togores, amb la inscripció gravada en la pedra: "Franc alou de Togores Jussanes". Es tracta d'una peça d'alt valor patrimonial i històric. Les coordenades UTM (ETRS89) de l'element són: X:426026.33 m / Y:4603086.21 m

<i>Ús actual</i>	Element icònic i referencial amb valor patrimonial
<i>Ús original/altres</i>	Delimitació de terme municipal; delimitació de finques; assenyalament de camins i direccions, etc...
<i>Estat conservació</i>	Molt diferent entre els casos; Són elements d'obra popular que presenten diversos estats de conservació segons els casos. Tots ells tenen un alt risc de desaparèixer i/o de ser malmeses, arrencades o menystingudes i per aquesta raó cal potenciar la seva protecció.
<i>Situació de risc</i>	Altres riscos; Descripció del(s) risc(os): Vandalisme i robatoris.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

☒ Valor històric	Es tracta d'un patrimoni històric d'alt valor per entendre els aspectes de delimitació física i geogràfica del terme municipal i de les propietats rústiques del municipi.
☒ Valor arqueològic i paleontològic	Cal preservar el seu valor en el lloc. Algunes d'aquestes fites històriques han estat recuperades del seu lloc original pel Museu d'Història de Sabadell davant del perill de que fossin malmeses o destruïdes o fins i tot desplaçades del seu lloc original.
☒ Valor sociocultural i etnològic	Són elements que no han estat estudiats ni georeferenciats de forma sistemàtica i tan sols es disposa de documentació d'arxiu i algunes fotografies identificatives.
☒ Valor natural/ambiental/paisatgístic	Qualitativament cal preservar els valors patrimonials de les respectives fites en els indrets naturals, ambientals, paisatgístic on es localitzen i documentar-los com s'escau.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

Conjunt / Ambient Fites de terme, de propietats rústiques i elements similars del municipi de Sabadell

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Restauració; Desplaçament; Reproducció (segons criteri d'intervenció)

Fites de Terme

S.17.CA

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

És necessari disposar d'aquesta fitxa de catàleg què, de forma genèrica, protegeix totes les fites de terme i altres fites històriques de delimitació de finques rústiques i propietats rurals, que no apareixien fins ara en cap dels catàlegs i inventaris actuals.

Quant a les intervencions:

- S'autoritza el desplaçament dels elements protegits, en el cas que la seva pervivència perilli i no es pugui garantir la seva seguretat. En tots els casos s'haurà de justificar i el desplaçament només es podrà realitzar amb destinació als Museus Municipals de Sabadell.
- No s'autoritza cap alteració física, total o parcial, dels elements protegits.
- No s'autoritza modificació de les seves característiques superficials definitoris de la tipologia i la configuració original de cadascun dels elements. Es permet la realització de rèpliques sempre i quan la peça original tingui garantida la seva conservació en un equipament cultural públic de la ciutat i atenent a motius de seguretat.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica No existeix cap estudi global fet sobre aquests elements pel que fa al terme municipal, que en tinguem constància, però a l'Arxiu Històric de Sabadell (AHS) es conserva documentació d'interès al respecte que podria ajudar a fer-ne una anàlisi del que queda i on queda d'aquelles fites termenals de finals dels segle XIX, principis del XX, bàsicament. N'hi ha que són de períodes anteriors i també de més modernes, quant a les fites termenals; pel que fa a les fites de propietats privades i finques rurals, aquestes encara són menys conegudes.

La fita de terme amb l'inscripció "Franc alou de Togores Jussanes" és tal com la que va localitzar i descriure Andreu Castells a l'"Art Sabadellenc".

Bibliografia

Fonts documentals:

- Arxiu Històric de Sabadell.
- Arxiu particular de Lluís Fernàndez López.
- Arxiu particular de Pere Mañé.

Observacions

Caldria impulsar o promoure un estudi complet i la georeferenciació de les que es conserven. En el moment de redactar el PEPS es considera escaient que s'obri aquesta fitxa genèrica que protegeixi les fites localitzades, d'una manera genèrica, preventiva i clara.

Descripció segons l'ordre de les fotografies:

(S.17-01-01.jpg) > Dibuix amb el model de fita que cal posar, segons la Reial Ordre del 16 de maig de 1882.

(S.17-02-02.jpg) (S.17-03-03.jpg) (S.17-04-04.jpg) > Fita termenal del torrent de Gotelles (termes de Castellar / Sabadell / Castellar), de tipus triangular i de pedra calcària. Segle XVIII (Arxiu Lluís Fernàndez López).

(S.17-05-05.jpg) (S.17-06-06.jpg) (S.17-07-07.jpg) Fita termenal núm. 14 entre municipis de Sabadell (S) i Polinyà (P), de tipus quadrangular i de pedra calcària. Finals del segle XIX (Arxiu Lluís Fernàndez López).

(S.17-08-08.jpg) > Fita termenal núm. 55 entre municipis de Sabadell (S) i Cerdanyola ("S" de "Sardanyola"), de tipus quadrangular i de pedra calcària. Finals segle XIX (Arxiu Lluís Fernàndez López).

(S.17-09-09.jpg) > Fita termenal de Sabadell amb el municipi de Santa Perpètua, situada al camí de Santiga a Can Pobla (Arxiu de Lluís Fernàndez López), de tipus prismàtic amb coronament piramidal i de formigó. Mitjans segle XX.

(S.17-10-10.jpg) > Fita termenal de Sabadell amb el municipi de Castellar del Vallès,

Fites de Terme

S.17.CA

situada al camí ral (Genís Ribé), de tipus prismàtic amb coronament piramidal i de formigó. Mitjans segle XX.

(S.17-11-11.jpg) > Fita de finca rural de propietat privada, es localitza al camí ral de Sabadell a Castellar del Vallès, de tipus arrodonit i de pedra calcària. Segles XVIII-XIX (Genís Ribé).

(S.17-11-11.jpg) > Fita del Pantà de Ribatallada, de tipus triangular (Arxiu Lluís Fernández López), als límits amb els termes de Castellar del Vallès i Terrassa. Segle XIX.

(S.17-13-01.jpg) > Fita de Togores. Plànol de localització realitzat pel Servei de cartografia.

(S.17-13-02.jpg) > Fita de Togores. Imatge de la fita amb coordenades UTM de localització.

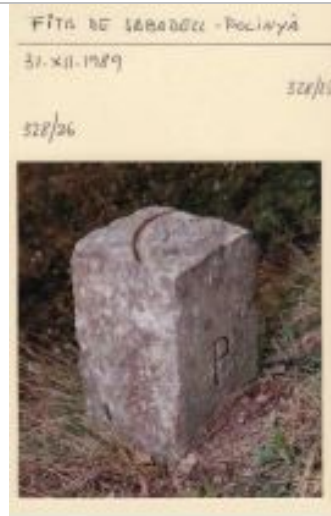
Fites de Terme

S.17.CA

ALTRES IMATGES

Fita termenal 14. S.XIX
Arxiu Lluís Fernández López

Fita termenal 14. S.XIX
Arxiu Lluís Fernández López

Fita termenal 14. S.XIX
Arxiu Lluís Fernández López

Fita termenal 55. S.XIX
Arxiu Lluís Fernández López

Fita termenal. Ca 1950
Arxiu Lluís Fernández López

Fita termenal. Ca 1950
Genís Ribé AHS

Fites de Terme

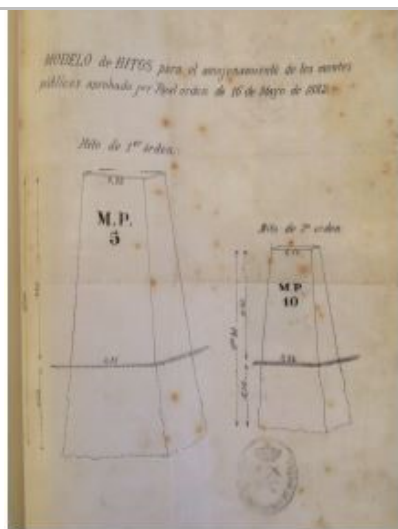
S.17.CA

Fita de finca rural. S.XVIII-XIX
Genís Ribé AHS

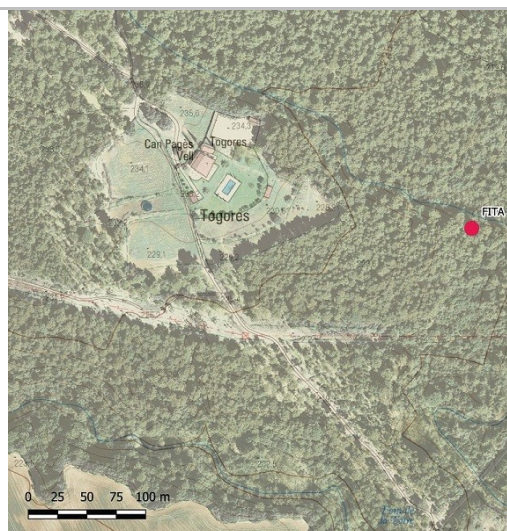
Fita del Pantà de Ribatallada. S.XIX
AHS

Model de fita RO16.5.1882
AHS

Torrent de Gotelles. S.XVIII
Arxiu Lluís Fernández López

Fita Togores. Localització
Servei de cartografia

Fita Togores. Imatge
Servei de cartografia

